

CVETJE

z vertov sv. Frančiška.

Časopis za verno katoliško ljudstvo,
zlasti za ude tretjega reda sv. Frančiška.

S privoljenjem cerkvenih in redovnih oblasti
vrejuje in izdaja

P. Stanislav Škrabec,
mašnik reda manjših bratov sv. Frančiška.

Vsebina 1. zvezka.

Molitev za razširjanje pobožnosti vsakdanjega svetega obhajila	1.
Božje zapovedi	2.
Zv. Ludovika Aljbertoni, vdova 3. reda	5.
Kako pridemo k Jezusu	7.
K šeststoletnici bl. Jakopona Todijskega	8.
Šola in domača hiša, 1. pogl. Dolžnost starišev pri svojih otrocih vzdržati veljavo in ugled učiteljev	12.
S Kitajskega, Misijonska poročila p. Petra B. Turka	15.
Sv. Bernardin Sijenski. 12. pogl. Bernardina pridigar	20.
Cerkev sv. Antona na Viču	25.
Podobe sv. Frančiška šola čednosti za tretjerednika	26.
III. red v Šmartnem pri Litiji	28.
Priporočilo v molitev	28.
Zahvala za vslišano molitev	30.
V tvojo tolažbo. — Nikar, o Marija! — Krasni zgledi! — Spoved	31.
Za kitajski misijon	32.
Rimsko-frančiškanski koledar za leto 1907. Mesec januarij	32.

V GORICI
Narodna Tiskarna
1907.

Simonu Gregorčiču v spomin.

Zadnji zvezek XXIII. tečaja „Cvetje“ se je bil že blizu dotiskal, ko je v naši bližini neizprosna smert pokosila moža, ki so več ali menj o njem pisali vsi naši časniki, Simona Gregorčiča, najbolj priljubljenega, ker najbolj slovenskega mej novejšimi našimi pesniki. Mi se ga še le zdaj moremo spominjati, ko mu telesni ostanki že čez mesec dni počivajo, kjer si je sam izvolil, v domačem „planinskem raju“. Spominjamo se ga pa na tem mestu, kjer smo se spomnili ob enaki priliki Levstika, Valjavca in Oblaka, dasiravno Gregorčič ni bil, kaker ti, jezikoslovec, ker je od ene strani venderle vplival na razvitek naše knjižne slovenšine, od druge pa jezikoslovja vsaj ni preziral, niti mislil, da bi smel pesnik delati z jezikom, kaker bi se mu ljubilo.

Morda ne bo brez nekake znamenitosti v tem oziru, ako povemo, da je neko jutro, tako rekoč na vse zgodaj, k nam prišel jezikoslovnega sveta iskat glede neke rime, ki jo je potreboval v svojem „Jobu“. Upam tudi, da ne bo na škodo njegovemu imenu, ako dostavim, da je bil poslednji čas, kar se je bil naselil v Gorici, semtertja iz prijaznosti pri nas in bi bil skoraj da še večkrat, da mu ni bila hoja v breg zavoljo bolnih nog pretežavna.

Tudi pismo nam je razodel o priliki svojo prijaznost. Svoje zadnje besede mi je poslal na razglednici za god sv. Stanislava Kostke, 13. novembra, dva dni preden ga je zadel smertni vdarec. Osebnost je bil pri nas poslednji krat kake mesce prej, poleti, — in s kakim namenom! Ko so me najhuje napadali znani gospodje, je prišel blagi mož, da mi izrazi svoje sočutje. Zasramovanje, ki se je vsipalo čez me, mene ni vstrašilo, njega pa je bolelo, kaker bi bilo namenjeno njemu. Ob tej priliki sem bliže spoznal njegovo dobro, mehko serce in lažje mi je bilo misliti, kako se je moralo vnemati še le za svoje lastne vzore. Veseli nas, da je slovenski narod znal ceniti to serce, da mu je ljubezen povernil z ljubeznijo.

Gregorčičev pogreb je bil v resnici tak, kaker ga še nihče na Slovenskem ni imel, vreden velikega pesnika. Lehko se reče, to ni bil pogreb, to je bila zmagoslavna vožnja skozi pol dežele.

Ali slovenski narod ne misli, da je s tem že zadosti storil za svojega ljubljenca. Hoče mu postaviti tudi veličasten spominik. Vprašanje je le, kakšen naj bi ta spominik bil?

Da se s primernim napisom označi hiša, kjer se je pesnik rodil, da se tudi na mesto, kjer mu počivajo telesni ostanki, postavi dostojen grobni kamen, to se pač umè samo ob sebi. Ali glavni spominik, kje naj bi mu stal primerniše ko v mestu, kjer se mu je vzgojil pesniški duh, kjer je tudi za vselej zapustil to solzno dolino? In ta spominik ne more biti drugi ko „Gregorčičev dom“, t. j. učilišče za goriško slovensko mladino, ki bo nosilo Gregorčičevo ime in bo moglo biti na primernem, varnem kraju tudi s podobo njegovo okrašeno. V Gorici se je že sestavil poseben odbor, ki ima nabirati v ta namen doneske slovenskih rodoljubov. Pošiljajo se začasno izverše-

CVETJE

z vertov sv. Frančiška.

XXIV. leto.

V Gorici, 1907.

1. zvezek.

Molitev za razširjanje pobožnosti vsakdanjega svetega obhajila.

O presladki Jezus, ki si prišel na svet, da bi vsem dušam podelil življenje svoje milosti, in ki si jim v ohranitev in pokrepčanje tega življenja hotel biti vsakdanje zdravilo v njih vsakdanji slabosti, in ravno tako tudi njih vsakdanja pomoč, ponižno te prosimo po tvojem ljubezni do nas pregorečem Sercu: razlij nad vse svojega božjega Duha, da se oni, kateri nesrečno v smertnem grehu živijo, k tebi obernejo in življenje izgubljene milosti spet pridobe, kateri pa po tvojem daru isto življenje še imajo, če mogoče, vsak dan pobožno pristopijo k tvoji sveti mizi, da bodo zé vsakdanjim sv. obhajilom prejemale zdravilo proti svojim odpustljivim grehom, vsak dan v sebi gojili življenje tvoje milosti, tako vedno bolj očiščevali svojo dušo in slednjič dosegli pri tebi blaženo življenje. Amen.

Sv. oče podeli vsem vernikom, ki to molitev pobožno molijo, enkrat na dan odpustkov 300 dni in popolni odpustek enkrat v mesecu na poljuben dan pod navadnimi pogoji, ako to molitev vsak dan molijo in kako cerkev ali očitno kapelo obiščejo. Rim: 14/12 1906.

Knezoškofijski ordinarijat ljubljanski je to prestavo odobril dne 7. nov. 1906

št. 4906.

D. J.

Božje zapovedi.

P. S. Z.

Namen „Cvetju“ je Slovence izobraževati v duhovnem življenju in bogoljubne kristijane napeljevati do vedno večje popolnosti in resničnega napredka. Ves napredek in vsa popolnost pa obstoji v ljubezni. Tako uči sv. pismo in učenci duhovnega življenja. Ljubezen je prva mej čednostmi: „Sedaj pa ostanejo vera, upanje, ljubezen; največja mej njimi je ljubezen“¹⁾ Zato pravi sv. Avguštin, da je ljubezen mej vsemi čednostmi na prvem mestu in sv. Hijeronim jo imenuje mater vseh čednosti. Isto terdi sv. Pavel ko piše: „Če bi človeške in angeljske jezike govoril, ljubezni pa ne bi imel, bi bil kakor bučeč bron in brenčeč kraguljček. In ke bi znal prerokovati in bi vedel vse skrivnosti in imel vso učenost; in ke bi imel vso vero, tako da bi gore prestavljal, pa ljubezni ne bi imel, ne bi bil nič. In ke bi razdal ubogim v živež vse svoje premoženje, in ke bi svoje telo dal, tako da bi gorel (t. j. ke bi bil marternik ali največi spokornik), pa ljubezni ne bi imel, nič ne bi pomagalo“²⁾ Učeni in pobožni sv. Tomaž Akvinski izpeljuje vse čednosti iz ljubezni tako-le: Vera je ljubezen, ki sprejme resnico, upanje je ljubezen, ki čaka, poterpežljivost je ljubezen, ki terpi in se daruje, modrost je ljubezen, ki pametno prevdarja in pravičnodosodi, pravičnost je ljubezen, ki daje vsakemu, kar mu gre itd.

Napredovati v kerščanski popolnosti se torej pravi napredovati v pravi ljubezni. V ljubezni pa napreduje, kedor božje zapovedi izpolnjuje, zakaj Jezus pravi: „Kedor mene ljubi, moje zapovedi izpolnjuje“. Naš napredek v kerščanski popolnosti je torej odvisen od natančnosti izpolnjevanja božjih zapovedi.

Neketeri drugi pobožni možje pa učijo, da prava pobožnost ni družega ko udanost v voljo božjo in da se pravi napredovati v popolnosti napredovali v udanosti v voljo božjo. Ta nauk se s prvim popolnoma vjema in vodi do istega zaključka: Volja božja je razodeta v božjih zapovedih; kedor te natančno izpolnjuje, ta je vdan v božjo voljo, saj zapovedi božje niso drugo ko razodeta božja volja.

Naša popolnost je torej odvisna od izpolnjevanja božjih zapovedi in ker ima naš list namen navajati bogoljubne kristijane k popolnosti, ima tudi dolžnost govoriti nekoliko bolj obširno o božjih zapovedih in njih izpolnjevanju.

¹⁾ I. Kor. 13, 13.

²⁾ I. Kor. 13, 1—3.

Še drugi vzrok nas je silil, da smo se namenili govoriti o božjih zapovedih. „Cvetje“ je namenjeno za vse dobre kristijane, prav posebno pa za tretjerednike. Vsaki tretjerednik je pa na dan sv. obljub obljubil Bogu: „Jaz brat (sestra) I. obljubim da bom ves čas svojega življenja izpolnjeval (-a) božje zapovedi“ Ker so torej tretjeredniki dolžni tudi po obljubi izpolnjevati božje zapovedi, je primerno, da spregovori njihov list nekaj več o poglobitvi njihovi obljubi.

Preden začnemo s posameznimi zapovedmi pa je treba še neka¹ splošnega omeniti.

Slehnemu naših bravcev je znano iz zgodeb sv. pisma, kako je Bog dal na gori Sinaj mej gromom in treskom v dve kameniti tabli vdolbenih deset zapovedi Mojzesu, postavodajavcu starega zakona. Na prvi tabli so bile zapisane perve tri zapovedi, ki obsegajo naše dolžnosti do Boga, na drugi tabli pa našteva drugih sedem, ki obsegajo naše dolžnosti do bližnjega. V celoti pa obsegajo božje zapovedi vse dolžnosti do Boga, do bližnjega in do nas samih.

Zakaj pa je Bog dal zapovedi? Če so bile potrebne, zakaj jih ni dal takoj v raju? Odgovor ni težak. V raju sta bila Adam in Eva še v prvotnem stanu nedolžnosti in sta voljo božjo bolj natanko spoznala ko mi, ker njih razum še ni bil po grehu potemnjen. Takrat je prevladovala narurna postava, ki je vsakemu človeku vpisana v serce. A to postavo je greh človeku potemnil. Poglejmo Kajna. Kaker hitro je ubil svojega brata Abeljna, že se je oglasila vest. Strah ga je prevzel in ves zmeden je begal po zemlji. Zdelo se mu je, da ga ima vsagdo pravico ubiti. Odkod ta strah in nemir? Bog takrat še ni bil dal zapovedi: „Ne vbijaj“, in vendar jo je Kajn že poznal, in je bežal pred kaznijo. Kedo mu je povedal, da je krivo ravnal? Serce mu je očitalo krivico ali recimo: narurna postava, ki je vsakemu človeku v serce vpisana, je bila prelomljena in zato se je čutil in spoznal kazni vrednega. Nič boljše se ne godi mnogim grešnikom, ki sicer Boga tajijo in božjih zapovedi ne pripoznavajo, tudi v naših dneh. Narurna postava se oglašča, vest ne miruje in zato zdvajajo ter se sami morijo.

Ta narurna postava se v sercu nigdar popolnoma ne da zatreti ali vničiti, vendar pa po grehu njeno spoznanje bolj potemni. Zato so padli že stari narodi v razne zmote in tavajo v temi mnogi ljudje, ki zapovedi danih od Boga še ne poznajo. Potrebno je bilo torej, da spoznanje volje božje oživi, da se narurna postava pojasni. Zato je Bog dal deset zapovedi, ki so pojasnilo narurne postave in razodenje volje božje.

S tem, da nam je Bog dal zapovedi, nam je skazal največjo dobroto. Prihitej je naši slabosti naproti, da more po grehu potemneli razum spoznati voljo božjo v danih desetih zapovedih in nagibati k hudemu nagnjeno voljo k izpolnjevanju razodete božje volje, ter se tako osrečiti. Kedo ve, v kakih gerdih zmotah bi bili mi, kako daleč bi zašli, ako ne bi poznali deset zapovedi. Morebiti bi bili še mnogo slabši ko divjaki afrikanskih puščav. Le radi in pogosto se zahvaljujmo Bogu, da nam je dal spoznati svojo voljo in razodel pot, ki pelje do časne in večne sreče.

Namen in cilj božjih zapovedi ni naložiti nam breme, ampak olajšati nam življenje, saj nas te vodijo do prave in popolne ljubezni, kaker piše sv. Pavel: „polnost postave je ljubezen“. ¹⁾ Zapovedi nas učijo prav živeti. Zato pa nimajo prav tisti, ki se lehkomišljeno izgovarjajo: „Čemu zapovedi? Da človek le pošteno živi, pa je vse dobro.“ — Prav imate, ko pravite: Da človek le pošteno živi, pa je vse dobro. A pomislite, da živi pošteno le tisti, ki božje zapovedi izpolnjuje, kedor jih ne izpolnjuje, ne živi pošteno. Zapovedi so pot do poštenosti, kedor ne hodi po potu zapovedi, zajde.

Ker Bog hoče sè zapovedmi osrečiti nas, zato tudi po pravici zahteva, da jih moramo izpolnjevati. To je tirjal od Izraelcev v starem zakonu, kjer žuga po psalmistu s prekletstvom onim, ki ne bi marali za njegove zapovedi: „Prekleti naj bodo, ki se proč obračajo od tvojih zapovedi“. ²⁾ In že v tretji Mojzesovi knjigi je pisano: „Ako me pa ne bote poslušali in izpolnjevali vseh mojih zapovedi, ako bote moje postave zaničevali in moje sodbe zasmehovali in ne bote izpolnjevali tega, kar sem zapovedal. bom tudi jaz vam to-le storil: Naglo vas bom obiskal z uboštvom. Sè serditim obrazom se bom obrnil nad vas. Ako mi pa tudi potem ne bote pokorni, vam bom naložil sedmero kazni zavoljo vaših grehov, ter bom poterl prevzetnost vaše terdovratnosti“. ³⁾

V novem zakonu Jezus desetih božjih zapovedi ni odpravil, ampak jih še bolj poterdil in izpopolnil sè zapovedjo ljubezni. On sam govori: Nisem prišel razvezat postave, ampak izpopolnit sem jo prišel. Zato je tudi odgovoril mladeniču, ki ga je vprašal, kaj ima storiti, da bo večno življenje zadobil, tako-le: Ako hočeš v življenje iti, izpolni zapovedi“. ⁴⁾

¹⁾ Rim. 13. 10.

²⁾ Ps. 118, 21.

³⁾ III. Mojz. 26. 14—19.

⁴⁾ Mat. 17. 7.

Božje zapovedi so zakonik ali knjiga postav, po katerih se je treba ravnati. S kratkimi besedami in v malem obsegu je po tem zakoniku vrejeno vse naše življenje. Povedane so v njem vse pravice in dolžnosti.

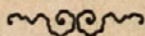
Perva zapoved se obrača na češčenje in ljubezen, katero smo dolžni Bogu, druga obsega pregreške proti Bogu dolžnemu spoštovanju, tretja vrejuje zunanjo službo božjo.

Četerta zapoved nalaga dolžnosti nižjih do višjih, in višjih do nižjih, peta zahteva varnost življenja, šesta govori o spolnih pravicah in dolžnostih.

Sedma zapoved vrejuje naše imetje, obert in kupčijo, osma brani slehernega čast in dobro ime.

Deveta in deseta segate v naše notranje, do misli, želja, hrepenenja, in zahtevate, da se celi človek zлага z voljo božjo.

(Dalje prih.)

Zv. Ludovika Aljbertoni,

vdova 3. reda.¹⁾

Zv. Ludovika je bila hči zelo imenitne in plemenite rodovine Aljbertoni. Rojena je bila v Rimu leta 1474. Pri sv. kerstu so ji dali ime Ludovika. Dve leti stara je zgubila očeta, mati se je pa drugič omožila v drugo hišo. Za dobro vzgojo Ludovike in njenih dveh sester ste skrbeli njeni teti. Ko dete Ludovika ni marala za otročje igre in kar imajo radi otroci. Ko gospodična je zaničevala ničemerno obleko, lepotiche in veselice; ljubila je samoto, rada je molila in čez vse je Jezusa ljubila, kateremu bi bila rada tudi svoje devištvo posvetila. Ker so jo pa sorodniki nagovarjali, se je iz ponižnosti in pokorščine do njih omožila s plemenitim in pobožnim mladeničem, Jakobom Citara. Mož jo je zelo spoštoval. V pobožnosti je ni motil ali zadržaval; živela sta v lepem miru. Prej ko gospodična, zdaj ko plemenita in bogata gospa se je ogibala lišpanja, posvetnega razveseljevanja in nepotrebne obiskovanja. Bila je modra in pridna gospodinja, ki je vestno skerbela za svoje tri otroke in posle, ne samo za njih telesne potrebe, temuč tudi za njihovo zveličanje. Ž njimi je opravljala razne pobožnosti, učila jih je Boga se bati in dobro delati. Vsaki dan je

¹⁾ Primeri, P. Leone, L' Aureola serafica, 1898, — Fr. Quint. Müller, Geschichte des h. Franziskus und der Franciskaner, 1883.

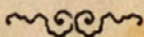
svojim otrokom brala iz kake molitvene knjige. Ko so druge gospe čas tratile z lišpanjem in obiski, se je ona mudila pri svojih otrocih. Večkrat jim je rekla s pobožno materjo svetega Ludovika, francoskega kralja: „Rajši bi vas videla mrtve, kaker da bi storile smertni greh“. Kaj ne, lep zgled za vsako mater!

Ko je tako spolnjevala materine dolžnosti, zboli njen mož. Ona je Boga prosila, da bi mu povernil zdravje, sprosila je pa le toliko, da je dobro pripravljen in vdan v voljo božjo vmerl. Hud vdarec je bil za še le 33letno vdovo; žalovala je, ali godernjala ni zoper Boga in njegove naredbe. Zdaj se obudi v njenem sercu stara želja, Bogu se popolnoma posvetiti, še več moliti, pokoro in dobra dela vsmiljenja opravljati. Sorodniki so jo zopet nagovarjali, da naj se omoži, toda zdaj jih ni več poslušala. Terno je sklenila, se svetom nič ne imeti opraviti. Ko je preskerbela svoje hčere, je stopila v svetovni tretji red sv. Frančiška, katerega je posnemala po svoji moči. Zelo spokorno je živela; ostro se je postila, spala je na golih tleh, bičala se je do kervi in tudi po zimi je nosila samo eno obleko. Ako jo je kedo nagovarjal, da naj ne živi tako ostro, mu je odgovorila: „Kako more človek brez terpljenja živeti, ko gleda svojega na križ pribitega Boga?“ Kristusovo terpljenje je po cele ure premišljevala. Vboge je ravno tako ljubila kot svoje otroke; pomagala jim je z denarjem in jih osrečevala z lepo besedo. Vbogim dekletom je preskerbovala delo in primerno doto, da so se dostojno omožile. Bolnike je obiskovala, jim pomagala in tudi za njih dušo skerbela. Tako je celo svojo doto razdelila mej vboge in nazadnje je ostalo nji samo vboštvo. V vboštvu so jo prosili njeni sorodniki, da je sprejemala njihovo podporo, toda za se je rabila prav malo, ostalo je dajala drugim vbogim. Ko je zbolela za hudo merzlico, se je na spovednikovo besedo preselila v hišo svojih rajnih starišev, kjer je rimske gospe, ko so jo obiskovale, tolažila in za kerščansko življenje vnemala. Ko je čutila, da je blizu smerti, je še enkrat prav pobožno prejela svete zakramente. Vdana v voljo božjo je vmerla v petek, 31. januarija 1533., v šestdesetem letu svoje starosti. Po njeni želji so jo pokopali v ravno tisti kapeli, kjer je prejela obleko tretjega reda, v cerkvi sv. Frančiška na Bregu¹⁾ poleg njenega moža. Tu so ji postavili lep spominik. Njen kip je narejen iz belega marmorja v obleki svetovnega tretjega reda. Papež Klemen X. je poterdil njeno češčenje, papež Pij IX. je podelil pa popolnoma odpustek za vse verne v cerkvah treh redov sv. Frančiška na dan njene svete smerti, dne 8. avgusta 1862.

¹⁾ S. Francesco a Ripa.

V zv. Ludoviki imajo prelep zgled dekleta, žene in vdove. Nemožene naj jo posnemajo v sveti čistosti, žene v spolnjevanju materinih dolžnosti, vdove pa v dobrih delih vsmiljenja. Udje tretjega reda naj posnemajo zv. Ludoviko v tem, da jih ne bo sram, nositi redovne obleke sv. Frančiška. Sovražniki svete cerkve se norčujejo s tretjim redom, zaničujejo in zasramujejo ga v časopisih in pri vsaki priložnosti. Ude 3. reda imajo za ničvredne in najbolj zaničljive ljudi. Naši domači sovražniki napadajo tretjerednike, da bi se jih verni sramovali in se več ne vpisavali v 3. red. In res, nahajamo pobožne osebe, ki bi rade stopile v 3. red, ali besede: „Kaj bodo ljudje rekli“, jih odvrčajo stopiti vanj, ali očitno, v cerkvi, se dati obleči ali javno napraviti sveto redovno obljubo. Kaj se boš bal takih sramotivcev! Tretji red je bil in je še častitljiv in svet red. V tretjem redu so papež, kardinalji, škofje in duhovniki, visoka gospoda in sloveči možje. V čast si šteje, da si sprejet v tako družbo, v red, ki ima mnogo zveličanih in svetnikov. Od njega so veliko upali rajni papež Leon XIII. in tudi sedanji sveti oče papež Pij X. veliko dobrega pričakujejo od njega za sveto cerkev. Naj govorijo nasprotniki o tretjem redu, kar hočejo, ti ga širiš se očitno zanj poteguj. V djanju kaži, da si ud tretjega reda. Tretjeredniki naj zmiraj volijo kerščanske može za starešine, župane, za šolske, cestne, okrajne odbornike in deželne in državne poslance. Žalostno bi bilo, ke bi tretjeredniki svoje zaničevavce in zasmehovavce volili za imenovane službe. Delaj čast svojemu redu, da boš živel po božjih in cerkvenih zapovedih in po redovnem vodilu; skerbi, da se boš modro, previdno in lepo obnašal, da ne boš dajal povoda nasprotnikom, zabavljati čez tretji red. Zaničevanja in zasmehovanja pa se ne boj, saj so tudi Kristusa, aposteljne in druge svetnike zasramovali in preganjali. To zasmehovanje in preganjanje je že Kristus svojim aposteljnem napovedal. Ne jemlji si tedaj k sercu, kar bodo ljudje rekli, temuč glej na to, kar ti zdaj vest pravi in kar ti bo Kristus rekel na sodbi.

P. A. F.

Kako pridemo k Jezusu.

Angelji so rekli pastirjem, da bodo našli počje Dete povito v plenice ležeče v jaslicah. Gotova pot, da najdemo Jezusa, je: ponižnost, vboštvo in zatajevanje.

Ako iščemo Jezusa po drugi poti, namreč po poti napuha, lenosti, bogastva, ne bomo ga nigdar našli.

P. H. R.

K šeststoletnici bl. Jakopona Todijskega, slavnega pesnika reda manjših bratov. *)

P. H. R.

Bilo je o polnoči božični, ravno 1306 let potem ko so v Betlehemu angelji peli „Slava Bogu na višavah in mir ljudem dobre volje“, ko je v siromašnem samostanu manjših bratov v Kolaconu na Laškem, na angeljskih perotih zletel v nebesa slavní pesnik Jakopon plemenitne rodovine „dei Benedetoli“, ena najlepših cvetic z vertov sv. očaka Frančiška.

Ker je minulo od tega ravno šeststo let, in se je na mnogih krajih jako slovesno obhajal spomin bl. Jakopona, je vredno da tudi mi, njegovi bratje, kaj spregovorimo o tem slavnem pesniku, še posebno ker je on sestavil prekrasno in premilo pesem: „Stabat Mater dolorosa“ („Žalostna je mati stala“).

I.

V lepem mestecu Todiju, v „serafinski“ Umbriji, se je mej leti 1240 in 1250 od imenitnih starišev „dei Benedetoli“ rodil naš slavljenec, ter je pri sv. kerstu prejel ime Jakob. Ko od Boga z najlepšimi lastnostmi obdarjen mladenič, je bil na slovečem vseučilišču v Boloniji, s takrat navadnimi slovesnostmi imenovan doktor prava.

Kmalu na to, se je povernil v svoje rojstno mesto, kjer se je s pobožno, lepo in bogato Vano poročil.

Življenje novoporočenih je bilo kaj srečno. Gospod Jakob se je vedno bolj spopolnjeval v svojih priljubljenih šolskih predmetih; bolj angelju kakor ženi podobna Vana je bila pa ljubljenska vsih poštenih ljudi, posebno pa vbozih in terpinov; se ve da nad vse ljubil jo je srečni Jakob.

Ali ta svet je solzna dolina, kjer ni trajne sreče, trajne zadovoljnosti. Nekega večera, leta 1268. je bila v Todiju javna veselica. Na določenem kraju, je bilo vse napolnjeno z dragoceno oblečenimi vitezi, učenimi uredniki, krepkimi vojaki, posebno pa z najodličnišimi

*) Pri tem spisu se je pisatelj najbolj opiral na govor mladega in učenega frančiškana v Rimu, P. Nikolaju Dal Gal: „La Vergine del dolore“, bran v gledališču kolegija patrov Jezuitov v Brešiji, v začetku marca 1906.

v biserih lesketajočimi se gospemi. Mej temi bila je tudi Vana, mej prvimi pa se ve da Jakob.

Tu je sledila godba na govor, govor na godbo, tu se je prepevalo, ploskalo, vpilo da ni, bilo ne konca ne kraja. Ne konca ne kraja? Oh da, končala se je veselica, pa jako žalostno... Vderl se je oder, kjer so bile obožavana dekleta in gospe... in radost se je spremenila v grozo. Gdo bi mogel tu popisati zmešnjavo? Komaj je Jakob zapazil nesrečo, precej se je lotil rešenja svoje preljubljene Vane. Ves omamljen išče, vpije, prosi pomoči... in oh! mej žrtvami nesreče, zapazi svojo Vano... Vano mrtvo!... Pri reševanju vidi pod svilnato, dragoceno obleko cilicij, spokorno srajco!! Zguba predrage žene, in pa njen cilicij, to je globoko genilo plemenito njegovo serce... Sklenil je precej popolnoma svetu se odreči, in le Bogu služiti.

II.

Torej ta pretresljivi prizor, Jakoponu je bil glas božji! V njegovi žalostni duši se ni slišalo drugo, ko: Vbeži in jokaj!

Vse svoje bogastvo razdeli mej vboge. Ali to mu ni bilo dovolj. Hotel se je Bogu vsega darovati in popolnoma zatajevati samega sebe, in to na nov način. Celih deset let je taval okolu v svoji žalosti, kaker da je prišel ob pamet — delal se je norega, da bi ga ljudje zaničevali. In dosegel je ta svoj namen. Vse se mu je smejalo, vsi so ga imeli za norca, posebno otroci in mladina si je hladila nad njim svoje serce. Žvižgali so za njim, zasramovali ga na vso moč, ter mu ime Jakob spremenili v sramotilno ime Jakopon. Sveti „norec“ Jakopon je doveršil deset let spokornega življenja mej svetom. Koliko britkega je v tem času prestal, si vsakdo lahko misli. Leta 1278 poterka na vrata samostana manjših bratov, proseč jih, da bi ga v red sprejeli. Nekateri zgodovinarji pravijo, da ga frančiškani niso hoteli precej sprejeti, ker da je bil tudi pri njih v slabem glasu. Gotovo je pa to, da je pri vstopu v red sestavil krasno pesem: „Cur mundus militat sub vana gloria“, („Zakaj se svet vojskuje pod prazno slavo“).

Sicer pa njegovo samostansko življenje ni bilo brez viharjev. Ves goreč od ljubezni do Boga, je britko jokal nad grešnim svetom, ter ga oestro bičal, ker ne ljubi večne ljubezni. Velika ljubezen do Boga je bila pa tudi mera njegove ljubezni do bližnjega, in sicer do zveličanja duš. In v tem je celo prekoračil meje. Se bomo li temu čudili? Nikaker! Saj se tudi najbolj čednosten človek more pomotiti, ker tudi on ostane vedno Adamov otrok.

Politična stranka nasprotnikov papeža Bonifacija VIII. je Jakopona, jako vplivnega meniha, spretno vjela za svojo stran, s tem, da mu je dala umeti, da je Bonifacijeva izvolitev za papeža neveljavna. On pa, namreč papež Bonifacij VIII., svesti si svoje časti, izobči Jakopona, ter ga dene leta 1298 celo v zapor.

Primoran v britkosti jesti jetniški kruh, je Jakopon vendar ostal serčen in pogumen ter je gledal iz ječe v Palestrini vse zlo svoje dobe.

Izobčenje ga je sicer jako peklo, toliko bolj ker ga je kaznen cerkvena zadela edino zato, ker je bil pričujoč, ko sta dne 10, majnika 1297 kardinalja Kolona, javno in krivično govorila proti izvolitvi papeževi. Spoznavši svojo zmoto, piše papežu iz ječe: „O papa Bonifazio, Io porto il tuo prefazio, E la maledizione, E scomunicazione.... Per grazia te peto, Che mi dichi absolveto.... E l'altre pene mi lassi, Finchè dal mondo passi. (O papež Bonifacij, jaz nosim tvoje predglasje in kletev in izobčenje. Po milosti te prosim, da mi reci: Bodi rešen! In druge kazni mi pusti, dokler grem s tega sveta).

Ali ta mila prošnja za odpuščanje, ki nam kaže Jakoponovo žalost, da je ločen od svojih bratov, kaker tudi njegovo spoštovanje do sv. očeta, je ostala brez vspeha.

Vbogi jetnik je ponovil prošnjo, ko so leta 1300 romarji od vsih krajev popotovali v Rim: „Il Pastor per mio peccato, Posto mi ha fur del' ovile; Nè mi giova alto belato.... O Pastor, che non ti svegli, A quest' alto mio belato.... (Pastir za moj greh me je del vun iz ovčjega hleva in ne pomaga mi glasno meketanje. O pastir, da se ne zbudiš na to moje glasno meketanje!)

Ali tudi zdaj je bilo vse to zastonj. Ubogi starček je najberž vsled zvijač Koloncev, hrepenečih po gospodarstvu Rima ostal v ječi.

Sicer pa je leta 1303 papež Bonifacij, božjeropno napaden od Francozov, od žalosti umrl. Za naslednika mu je bil izvoljen pobožni in krotki dominikanec Benedikt XI., kateri je še tistega leta, dne 23. decembra, vničil kazni svojega prednika.

Iz ječe rešeni Jakopon, se je precej odpravil v samostan v Kolaconu, kjer je v največjem miru živel še tri leta. V tem času se na njem ne opaža drugo, kaker skrajna spokornost, goreča ljubezen do Boga, do sv. Cerkve, do domovine. Zahod njegovega jako viharnega življenja je miren in jasen, kaker lep večer burnega dneva.

Bližal se je čas njegove preselitve iz te solzne doline. Ljubeznivi njegovi sobratje, ga opominjajo naj prejme sv. zakramente, ali blagi starček, ves vnet ljubezni božje, jim odgovori, da v ta namen priča-

kuje svojega blagega prijatelja Janeza z Verne, (čigar god obhaja naš red dne 9. avgusta), katerega je on v boleznih večkrat tolažil s svojimi pesmami. Ali zdelo se je vsacemu nemogoče, da bi prijatelj mogel tako hitro priti. Blaženi je mej tem sestavil milo pesem: „Anima benedetta, Dell'alto creatore, Riguarda il tuo Signore, Che in croce ti aspetta....“ Komaj jo je dokončal, glej, ljubljeni prijatelj z Verne pride. Vsakedo si more misliti veselje Jakoponovo! Ko je prijatelj svetnik svetnika bolnika potolažil in s svetimi zakramenti previdel, je ta z ljubeznivo pesmico: „O Jesu, nostra fidanza, Del cuor somma speranza....“ („O Jezus naše zaupanje, serca najvišje upanje“) mirno v naročju svojega prijatelja Janeza v Gospodu zaspal o polnoči na božič leta 1306.

Zakopali so ga v samostanski cerkvi klariški v Todiju; kesneje so ga pa prenesli v cerkev sv. Fortunata, manjših bratov, kjer se bere lepi napis: „Ossa beati Jacoponis de Benedictis Tudertini Fratris Ordinis Minorum qui stultus propter Christum nova mundum arte delusit et coelum rapuit“. (Kosti blaženega Jakopona iz Benediktov, Tudertinca, reda manjših bratov, ki je neumen zavoljo Kristusa z novo vmetnostjo svet prevaril in nebesa vgrabil).

Pobožno ljudstvo ga je precej začelo častiti ko svetnika, in njegovo ime ko svetnika in pesnika se je kmalu razlegalo ne samo po celi Italiji, temuč tudi drugod. Redovni martirologij frančiškanski ga šteje mej blažene.

III.

Jakopon Todijski je torej svetnik in pesnik. Vgovarja se: Pesnik pač, ali svetnik? Nikaker! saj je sestavil dve pesmi jako ražaljivi za tedanjega sv. očeta papeža, namreč: „Piange la Ecclesia, piange e dolura, Sente fortuna di pessimo stato...“ (Joka cerkev, joka in žaluje, čuti hudo nesrečo!) in zopet drugo: „O papa Bonifazio molt' ai giocato al mondo...!“ (O papež Bonifacij, mnogo si se šalil na svetu!)

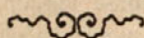
No, kar se tiče prve pesmi, ni namerjena proti papežu, temuč ž njo opisuje Jakopon, goreč ljubezni do Bogà in do zveličanja duš, jako žalostne razmere tiste dobe, kar je storilo mnogo svetih mož pred njim in za njim.

Druga pesem je res huda, in slabo bi bilo za svetost Jakoponovo, ke bi bila njegova, ali podvergli so jo njemu kesneje. To pesem zastonj iščemo v izdanih XIV. stoletja; tudi je ni v imenitnem izdanju florentinskem leta 1490, in v beneškem od leta 1617. Gdor želi kaj več o tem izvedeti, naj bere učeno delo slavnega Ozanama: I poeti francescani str. 112.

Jakopon je bil pesnik. Dokazano je, da je sestavil 211 pesmi, katere so se v dveh stoletjih osemnajstkrat natisnile. Akademija „della Crusca“, je dela njegovo „Pesmarico“ mej klasike. Terdi se, da je Dante dobro poznal Jakoponove pesmi. Gotovo je pa, da ko je začel on skladati, je našel rojake dobro pripravljene, pripravil jih je Jakopon, bogoslovni, ascetični, satirični in poljudni pesnik-frančiškan. O tem kaj več pisati ni za nas. Kar je pa važno za vsaki katoliški narod, je to, da je bl. Jakopon sestavil prekrasno in premilo cerkveno pesem: „Žalostna je mati stala“.

Govorilo in pisalo se je v novejših časih mnogo o tej zadevi. Ali sklep najučenejših pisateljev je, da te pesmi ni sestavil sv. Bernard, niti Inocencij III. ali pa sv. Bonaventura, niti Gregorij XI., niti Janez XXII. ali celó sv. Gregorij Veliki, temuč edino bl. Jakopon. („Vergine del dolore“, str. 8.)

Ti pa blaženi pesnik, ki si toliko terpel na tem svetu, ozri se na nas tvoje brate in sestre, ki še v tej solzni dolini v vsakoverstnih križih in britkostih zdihujemo, ter nam izprosi: „Slave večne, srečni kraj“.

Šola in domača hiša*).

P. A. M.

I. Poglavlje.

Dolžnost starišev pri svojih otrocih vzdržati in kre-
piti veljavo in vglad učiteljev.

Namenil sem se govoriti o neki dolžnosti starišev, ki je silno velikega pomena in katere zanemarjenje ima zelo žalostne posledice: to je dolžnost starišev, podpirati šolo, to je učitelje, v njih delavnosti. Ako govorim tukaj o učiteljskem osebju, mislim na vse, ki se v šoli pečajo s podukom in vzgojo vaših otrok; torej najprej na duhovnike, ki uče kerščanski nauk, potem na druge učitelje in učiteljice. Vi morabit mislite, mnogi vsaj brez dvojbe tako mislijo, da ste popolnoma vse storili za šolsko vzgojo svojih otrok, da ste jih le poslali v kako katoliško šolo, vse drugo je edino skerbi učiteljstva prepuščeno. To je pa velika zmota. Nasprotno; šola ne more doseči svojega imenitnega in težavnega cilja, ako ne najde zaslombe v do-

*) Schule und Elternhaus. Von W. H. Meunier. Mainz 1904.

mači hiši, to se pravi, ako stariši se vso močjo ne podpirajo delavnosti duhovnika in učitelja. To resnico hočem v naslednjem razložiti in dokazati.

Denes pretehtajmo to: Dolžnost starišev je pri svojih otrocih vzderžati in krepiti veljavo in vglad učiteljev.

Podlaga vsake vzgoje je spoštovanje časti vzgojitelja. Večkrat govori sv. Duh v sv. pismu: „Strah božji je začetek modrosti“. Ravno tako resnično je pa tudi: Strah, oziroma spoštovanje učitelja je začetek šolske modrosti; to je, ako hoče duhovnik, učitelj pri vaših otrocih kaj doseči, jim izobraziti duha, jih navaditi koristnih vednosti, vzgojiti njih serce in jih k dobremu napeljati, je neobhodno potrebno, da učenci spoštujejo njegovo čast, da se ga boje. To je resnično. Le pogledjte sami na se. Ali bi se vam posrečilo naučiti vaše otroke perve kerščanske resnice, jih privaditi na razna domača opravila, jih odvaditi raznih nerodnosti, sploh jih vzgojiti za dobre in pridne otroke, ke bi se oni vas ne bali, ke bi ne imeli nobenega spoštovanja do vas? Obernite to na šolo. Učitelji imajo v šoli pri vzgoji svojih učencev več težave, kot stariši pri vzgoji svojih otrok. Vi stariši imate vzgojiti le malo otrok, učitelj jih ima 50, 60, ali še več; vi morate otroke podučevati le v nekaterih in prav lahkih rečeh, v šoli se morajo pa učiti mnogo različnih predmetov in v njih tudi zelo težke reči; vaši otroci so morebiti različno nadarjeni in imajo različne značaje, pa to se ne da primerjati z veliko raznoverstnostjo otrok v šoli, otrok tako različnih družin. Kaj sledi iz tega? Nič drugega kot to, da mora imeti učitelj velik ugled pri svojih učencih, ako hoče doseči namen šole, da mu je nemogoče imeti kaj vspeha, ako se ga učenci nič ne boje. Rad priterdim, da mora učitelj sam skrbeti za to, da si pri učencih pridobi potrebnega spoštovanja, da je za to res potrebna pri učitelju neka natorna zmožnost in sposobnost.

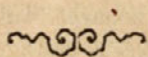
Vaša dolžnost, kerščanski stariši, pa je, da pri svojih otrocih ta ugled in spoštovanje učitelja ne zmanjšujete, vaša dolžnost je, da pri otrocih pospešujete in zbujate spoštovanje do duhovnika in učitelja. Kako morate to storiti, Vam hočem zdaj povedati.

Pred vsem, ne smete vpricho otrok, nikedar kaj slabega govoriti čez duhovnike in učitelje. Ke bi se bili ti tudi resnično kaj pregrešili, vaši otroci ne smejo o tem nič vedeti. V očeh vaših otrok morajo dušni pastirji in učitelj veljati kot ljudje, ki vživajo neomejeno spoštovanje, ki so vzvišeni nad vse napake. Nadalje ne smete nikedar verjeti svojim otrokom, ako se pritožujejo čez učitelje. Kolikokrat pride tak len ali razposajen sinček ali taka hčerka domov in se joka in toži, da

je učitelj strankarski, da ga ne more terpeti, da mu je veliko krivico storil! Ne verjemite mu, ljubi stariši; otrok se ali moti ali kar je bolj gotovo, on se vam laže. Laž in hinavščina ste mej otroci najbolj razširjene, gerde navade.

Slednjič morate otroke privaditi, da bodo o duhovnikih in učiteljih vedno z največjim spoštovanjem govorili. Keder se v tej zadevi pregreše, jih ostro posvarite. Tirjati morate od otrok, da bodo duhovnika in učitelja imenovali vedno z imenom, kakeršno se mu spodobi. Ako otrok govori o svojem učitelju, mora vedno reči: „Gospod učitelj“; ako deklica govori o učiteljici, mora reči: „Gospodična“. Ako pa otrok govori o duhovniku, ne zadostuje, da reče le „gospod“; otrok se mora navaditi, da pristavi naslov, kateri pristoji dotičnemu duhovniku n. pr. „gospod katehet, gospod župnik i. t. d.“ Nespodobna razvada je, o duhovniku govoriti in ga imenovati le z njegovim priimkom brez vsacega naslova, kar se žal večkrat sliši. Skrajni čas je, da se tega odvadite. Ako pa hočete, da se bodo otroci na to privadili, morate vi stariši sami dajati lep zgled in doma vpričo otrok nikedar prezirljivo in zaničljivo ne govoriti o duhovnikih in učiteljih. Od stariših se mlajši uče. Morebiti se vam ta zahteva smešna in malenkostna zdi, morebiti si mislite, to je prazna nečimernost.

Nikar tako ne sodite! Gre za stvar, ki je navidezno res nekaj malenkostnega, pa ima velike nasledke. Naslov nič drugega, kot izraz govora in čutna predstava nevidne časti osebe in njene službe. S tem, da povdarjamo in izražamo naslov, pripoznavamo to čast, veljavo in dostojanstvo; ko tedaj otroka prisilimo, da označuje osebo duhovnika in učitelja z njim pristojnim naslovom, mu bo kar nehote prišlo v serce spoštovanje te časti in osebe. Glejte, kerščanski stariši, to je način, kako morate pri svojih otrokih vzdržavati in krepiti veljavo in vglad duhovnih in svetnih učiteljev. Bodite prepričani, da s tem veliko koristite svojim otrokom, sebi in tudi človeški družbi, s tem se na neki način vdeležujete pri rešitvi socialnega vprašanja. Saj je poglavitno zlo sedanjega časa zaničevanje višjih, preziranje in prederzno vpiranje proti oblasti, od Boga postavljeni. To velja posebno o sedanji mladini. Vaša dolžnost, stariši, je, to hudo zlo pri vaših otrocih izervati ali zabraniti. Zato jih učite duhovnike in učitelje spoštovati in skerbite, da bodo tudi še potem, ko zapuste šolo, ohranili spoštovanje svojim učiteljem. Duhovniki in učitelji so največi dobrotniki vaših otrok.

S Kitajskega.

Misijonska sporočila iz pisem p. Petra Baptista Turka.

III.

Upetse 7. sečana 1903.

Lepi božični prazniki, ki jih je gdo preživel mej vernim ljudstvom na deželi, mu ostanejo nepozabljivi. Tudi jaz ne morem pozabiti skrivnostnih, domačih svetih večerov. Sveto noč so se mi porajali v sercu tako lepi in sladki spomini, da jih nisem mogel zatreti. Nevede in nehote, sem se znašel, daleč tam v rojstni hiši. Priproste jaslice so mi stopile pred oči, živo, da sem videl vsacega pastirčka, kje je stal in koliko ovčic je imel pod seboj. Blagoglasne pesmice v milem materinem jeziku, so mi donele na ušesa. Mogočni spev: Kristus nam je rojen, pridite molimo! se je razlegal od bogato okrašenega altarja domače cerkve. Hipno mi je serce zaželelo nazaj, da bi zopet gledal te neizbrisljive prizore. Toda druga misel, mi je hitro zadušila to željo. Misel, da je nedaleč od mojega novega doma še toliko nesrečnih, ki jim je naša sveta noč, navadna noč, ki se jim še sanja ne, da se je v njej rodil tudi njih odrešenik. Ke bi stopil pred nje in jim zaklical: Kristus nam je rojen, pridite molimo! bi me debelo gledali. Ti vbogi, sedeči v temi in smertni senci, so mi vzeli upanje, da bi še gđaj gledal in užival veselje kranjskega božičnega večera. Zato rajši gojim željo, da bi tudi tem skoraj napolnjevala serca tista čustva, ki polnijo serce, vsacega vernega kristjana. Nekaj jih že, saj deloma, okuša to veselje in ž njimi je delim sam. Ali jaz bi rad, da bi še neštete verste drugih čule angeljski glas miru in se z dobro voljo približale nam.

Poglejmo ene in druge v sveti noči! Ne mislite, da naši kristjani ta sveti čas brezskerbno prespe! Pri posameznih družinah res ni onega življenja. kaker pri vas. Jaslic ne vidiš, ubranega petja ne slišiš. Le streljanje, ki zdaj pa zdaj preterga tišino, ti naznanja, da mora biti nenavadna noč. Pravi sveti večer je na misijonski postaji.

S p. Kasijanom sva se letos še posebno potrudila, da koliker mogoče povzdigneva slovesnost. H temu gotovo največ pripomorejo jaslice. Ali kako jih postaviti, če človek nima ničesar pri rokah. Ko misijonar odhaja mej neverne, mu niti na misel ne pride, da bi vzel sè seboj tudi kaj tacega. Kedar je treba v roke vzeti, se še le domisli, kako prav bi prišlo. Nama se je enaka zgodila; samo da sva si znala pomagati. Imela sva vsak nekaj podobic; mej temi tudi eno, ki je

preds'avljal rojstvo Zveličarjevo. Za hlevce je bilo s tem preskerbljeno. Bolj terda je šla za pastirce. Sv. Rok nama je prav dobro služil. Psička sva ločila od njega in bi ga bila postavila za ovčico, ako bi bil saj malo bolj kodrast in ne tako meršav. Jezusu, dobremu pastirju, sva čredo malo bolj razkropila in ga postavila sredi mej njo, akoravno je še kot detice ležal v jaslicah. Še neketere druge svetnike, ki so imeli palice sva nastavila za pastirje, tako, da jih je bilo nazadnje več ko ovac. In da bi vedeli s kako zadovoljnostjo in s kakim veseljem so naju kristjani opazovali pri tem delu! Kar nagledati se niso mogli, ko sva končala. Nihče ni videl kakega nesoglasja. Cel dan pred svetim večerom so prihajali od vseh strani, moški in ženske, in se drenjali okrog jaslic.

Ali niso prišli samo radovednosti past. Ob 1 uri popoldne so že klicali za spoved. Mislil sem, da jih bo samo kak par; imel sem jih zadosti do polu sedmih. Dobro znamenje! Moj tovariš je mej tem pripravil, kar je bilo potrebno. Altar je po moči lepo ozališal in nastavil svečice ob jaslicah. Mlajši so se v prostorni šolski izbi vadili peti, da pozdravijo novorojenega kralja. Polnočni čas se je približal. Trikratni strel je naznanil, da je sovražnik premagan, ker je došel odrešenik, zmagovavec osvoboditelj. V cerkvi so zalesketale sveče in svečice v znamenje, da je zasijala luč, ki bo prej ali slej razgnala temo. Petje je zadonelo v tiho noč, raskavo res, kaker od boja zdelanih vojakov, zato pa zmagoslavno.

Nato se je začela polnočnica. P. Kasijan je v najlepši opravi, kar jih premoreva, pristopil k altarju. Jaz sem mu stregel. Bila je peta maša. Kako je petje ste že slišali. Po končani sv. maši je zopet zagermelo več strellov.

Kaker vidite, je smodnik tudi pri Kitajcih že znana reč. Neketeri še terdijo, da so ga ti že celo prej poznali, predno ga je po naključju iznašel menih Bertoljd Švarc, če ga je res. Noben važen dogodek ne sme biti brez streljanja. Način je pa drugačen, ko pri vas. Najbolj v navadi je nekaka streljajoča ropotulja. Sestavljena je iz več sto papirnatih valjčkov napolnjenih s smodnikom. Zvezani so mej seboj s smodniško vervco. Ko se ta vžge in tli od valjčka do valjčka, nastane hitro se versteče pokanje, da je slišati, kaker bi imeš pred seboj oddelek še ne dosti izurjenih vojaških novincev. Na ta način po zunanje proslavljajo sveti večer naši kristjani. Letos so precej takih ropotulj požgali; menda iz hvaležnosti, ker sva jim napravila tako lepe jaslice.

Jaz sem mislil takoj po končani slovesnosti iti h počitku. Bog je drugače hotel. Komaj sem stopil v svoje stanovanje, prisopiha za

menoj postaren možiček, se udari ob koleno in pravi jokajoče: „Tun-šen-fu, ravno kar sen dobil poročilo, da moja vnukinja umira; serčno vas želi“. Nadmisijonar je naglo pripravil vse potrebno, jaz sem mejtem maševal, potem pa se takoj odpravil sè sv. popotnico na triurno pot. Bila je zastonj! Bolnica je izdihnila že okrog polnoči. Tolažilo me je to, da je ranjka pred kratkim, ob času vsakoletnega misijona, prejela sv. zakramente.

Ko sem se vračal proti domu, sem ne daleč od misijonske postaje zadel na pagansko komedijo. Bila je že pri koncu, zato vam je ne morem natanko popisati. Veršila se je verhu nekega hriba, kjer je bil postavljen platnen šotor. Velika derhal otrok se je podila okoli in kričala na vse gerlo. Odraščeni so se ravno zbirali v nekako procesijo, da otidejo. Neketeri so nosili majhine zastave, bele z erdečimi všitki. Godci so zagodli koračnico in sprevod se je začel pomikati po hribu navzdol. Ako bi se jaz ne bil ognil in šel po drugi poti, bi bili terčili skupaj. Najberž bi ne bil odnesel zdrave kože, če bi me bili srečali. Nevarnost je bila tem večja, ker so bili skupaj sami izvoljeni. Priredili so to komedijo ravno na sveti večer iz sovraštva do nas in naše sv. vere. Znano jim je, da prižene radovednost vsako leto na božični večer tudi nekaj njihovih k nam. Ker se boje, da bi jih mi na ta način vedno več ne polovili v svoje mreže, so začeli še oni praznovati svoj sveti večer, da bi pozornost nase obrnili. Zato so si izbrali kraj blizu misijonske postaje. Tam kriče, da bi še o pravem času čula njih opominjajoči glas zgubljena ovčica in se ne zamotala v mreže evropejca. Takim navdušenim sinovom paganstva, bi menda ne bilo dobro priti v pest. Dobro, da sem se pravočasno vmeknil, ter zdrave, četudi trudne kosti prinesel domov.

Morebiti pričakujete, da vam bom opisal še slovesnosti drugih praznikov božične dobe: Sv. Štefana, novega leta, sv. treh kraljev, svečnice. Teh praznikov tu ne poznamo; so navadni dnevi. Mi jih zasebno koliker mogoče praznujemo; kristjani delajo, kaker drugače; seveda s cerkvenim odobrenjem.

Kitajci ne začno novega leta s prvim prosincem; tudi kristjani ne. Njihovo novo leto je, če smem tako reči premecljiv praznik. Letos se je začelo 29. prosinca. Končalo se bo šele 15. sečana. Vsako tretje leto ima trinajst mesecev.

In kako slovesno praznujejo začetek leta! Celih petnajst dni je praznik. Delo počiva; veselica se versti za veselico. V noči, ko nastopi novo leto, streljajo in kriče, kaker bi bila vojska. Še midva s p. Ka-

sijanom sva dala zažgati par streljajočih ropotulj, da sva razveselila šolarje, ki jim to noč kar ni dalo spati.

Pagani ob tem času bolj pogosto zahajajo v svoje molivnice, ko drugače. Hvaležnost do dobrih bogov, ki so jim dali včakati novo leto, jih priganja. Ves drugi čas prežive po pojedinah in veselicah. Za to je gotovo treba denarja. Vsak že skerbi, da pride do njega; tako ali tako. Delavci si že par mesecev prej pritergavajo od svojega pičlega zaslužka, da jim ni treba ob novem letu samo sline požirati. Upniki morajo nazaj dati mej letom izposojeno, naj velja kar hoče. Še na predvečer hodijo skupuhi z bakljami okrog, iztirjevat svojo posojila. Gotovo niso nič kaj ljubi gosti vbožnim, ki bi si sami radi kaj boljšega priskrbeli za novo leto. Toda kaj hočejo, dati morajo. Ako ne, je s kreditom pri kraju.

Ko se prvi dan v letu dobro napasejo, naredo zvečer na prostem predstavo. Kakešne novoletne napitnice se slišijo pri njih obedih, vam nevem povedati, ker nisem bil zraven, kaker tudi moj tovariš ne. Imel pa sem priliko videti njih predstave. Po opravkih sem se mudil zunaj misijonske postaje. Ker sem se zakasnil, sem moral iskati prenočišča pri kerščanski družini. Mej pogovarjanjem o tem in onem, nastane naenkrat velik ropot z renami v bližini hiše. Kaj pomeni to, vprašam navzočne? — „Pagani imajo svoje novoletne predstave“, mi odverne gospodar. „Ni nič spotekljivega; se tudi mi lahko vdeležimo“. Te opazke so mi zbudile nekake dvojbe. Prepričati sem se hotel, če so te komedije res tako nedolžne. „Pojmo pogledat“, pravim gospodarju, „če ni nič tacega, kar bi nas žalilo“. Šli smo. Ujeli smo le zadnji del. Ko igravci zvedo, da bi en meršav evropejec rad videl njih umetnost, začno od kraja. To vam je bila prava pustna komedija, nevredna odraslih ljudi; četudi, kaker je rekel kristjan, ne pohujšljiva. Igrali so leva. Dva mladeniča sta se oblekla v ene kože, zaganjala se drug proti drugemu in valjala se po tleh. Ko sta se naveličala, je bilo eno dejanje predstave končano. V drugem dejanju sta nastopila dva boksarja. S pestmi in koljmi sta si pretila in približevala se; kedar bi bilo treba udariti, sta zopet odskočila. Takih otročarij je bilo še več, gdo bi jih opisoval! Priprosto ljudstvo, sem si mislil, ki se leto za letom nad tem raduješ! mejtem, ko so v moji domovini kaj takega še pastirji hitro siti. Družini, ki me je vzela pod streho seveda tega nisem povedal. Morebiti bi jo bil vžalil. Gdor si hoče radi teh predstav spanje krajšati, naj si je; samo, da si je za kaj družega, grešnega ne.

Bolj paganska reč ob teh svečanostih je prenašanje zmaja. Iz papirja in bambusove (rastlina) pletenine, napravijo trideset do štirideset

metrov dolgo kačjo podobo. Deset ali še več mladeničev, spremljanih z godbo, jo nosi na dolgih drogeh po vseh vaseh in poljih. Poprašal sem, kaj to pomeni. Povedali so mi, da pagani s tem časte nekega mogočnega duha, od čiger naklonjenosti je odvisna vsa njih sreča v novem letu, doma in na polju. — Nesrečno ljudstvo, sem si zopet mislil, globoko v sercu imaš začertano zavest, da biva veliki, mogočni duh, od katerega je odvisen tvoj blager. Pa kako so se ti zmedli pojmi o njem! Najlepšega, najsvetejšega si predstavljaš pod podobo ostudne kače, ki je znamenje hudobije in prekletstva.

Glede novoletnih voščil so Kitajci jako natančni in strogi. Ni je večje zamere, kaker, če mlajši sorodniki, zlasti moški, starejšim ne voščijo. O priliki bi ga pretepli radi njegove neolikanosti. Kedar gredo kam voščit, se oblečejo v najlepšo obleko. Za dar neso v košarici par kokoši, ali kaj drugega. Gdor le more si kupi tudi saj eno streljno ropotuljo, da jo zažge pred pragom sorodnikove hiše. Voščijo jako jedernato. „Pai nien!“ pravi vsak, kar bi se reklo: klanjam se in voščim srečo! S tem je ob enem izražena želja, naj bodo pozabljeni vsa morebitna razžaljenja pretečenega leta. Ko so voščilo izgovorili, se začno globoko priklanjati, stoje ali kleče, kaker je oseba, bolj ali manj imenitna.

Kristjani ravno tako vestno pridejo voščit novo leto misijonarju. Premožnejši tudi ne pridejo prazni. Letos so nanesti precej perutnine, mesa in sladkarij. Požgali so pred vratmi mnogo ropotulj in poklekovanja ni bilo premalo. Vbožni, ki jih imava lepo število, so se h nama zatekli, naj jim kaj da, da bodo tudi pri mizi vedeli, gđaj se je začelo novo leto. Kar so nama drugi nanesti sva jim rada razdelila. Toda ni zadostovalo! Vedno so še prihajali, padali na kolena in se priklanjali do tal, v znamenje, da je njih prošnja silna. Morala sva razdeliti še nekaj denarne podpore. Veliko ni bilo mogoče dati, ker je mnogo nujnejših potreb dosti. S par sto sapekami (7 sapek = 2 v) je moral biti vsak zadovoljen, če jih je le dobil. Vzel bi jih tudi tisoč t. j. en tian, ako bi mu jih gdo dal. Gdor kaj ima, mu ne branimo, če si za novo leto malo boljše postreže. Da bi se cela dva tjedna gostili, pa zopet ne moremo odobravati. Boljši so že sami sprevideli, da je to nespametno. Drugi bodo počasi prišli do tega. Se silo jim ruvati te národne, četudi nerodne navade, bi ne bilo dobro, bi se nam ljudstvo odtujilo. Smo veseli, da jih moremo odvrčevati od mnogih drugih čisto paganskih navad. Sčasoma se bo vse uredilo, ko dobi kerščanstvo na Kitajskem terdnejša tla in malo več ugleda tudi pri višjih. Zdaj moremo le delati, terpeti, moliti in v tem nas podpirajte tudi vi.

Sv. Bernardin Sijenski.

P. B. M.

12. Poglavlje.

Bernardin pridigar.

„Neketeri se učé“, pravi sv. Bernard, „da bi kaj vedeli; to je siromašna radovednost; drugi se učé, da bi se o njih kaj vedelo; to je zaničljiva ničemernost; tretji se učé, da bi si sè svojo vednostjo pridobili denar in častno službo; to je sramotna lakomnost; četerti se učé, da bi se podučili; to je modrost; peti se učé, da bi druge podučili; to je kerščanska vsmiljenost. Le zadnjih dvoje ne zlorabi učenosti.“ — Bernardin je bil za svoj čas izredno učen¹⁾, o njegovi izobraženosti pričajo njegovi spisi; hotel je pa sè svojo učenostjo tudi drugim koristiti, in tista kerščanska vsmiljenost, ki ga je nekedaj v mladosti nagnila, da je šel v bolnišnico streč kužnim, ga je pozneje priganjala k pridigovanju, k podučevanju italijanskega ljudstva.

Kedor pa se hoče sè vspehom posvetiti kakemu opravilu, mora jasno imeti pred očmi svojo nalogo in nje cilj, mora si določiti za svoje delovanje neketera temeljna načela. Bernardin se je pri pridigovanju ravnal, kakor je to iz njegovih spisov zaslediti, po teh le načelih: Pridigi postavi podlago sv. pismo; oziraj se pri izbiranju resnic, o katerih boš govoril, na potrebe svojih poslušavcev²⁾; bodi v življenju svet, v nauku jasen, govori pa v čast božjo ter v blager bližnjega³⁾. Po teh načelih se je naš misijonar ravnal; po njih nam ga je soditi ko pridigarja; na nje se bomo naslanjali tudi mi sledeči razpravi.

* * *

Poglejmo najprej, kakšnega pomena je Bernardinovo načelo: pridigi postavi za podlago sv. pismo. Važnost tega na-

¹⁾ Dasi slovesno ni mej cerkvene učenike prištet, vendar se mu daje molče veljava takega. — V dogmatiki se derži sv. Gregorija Velikega, sv. Bonaventure, Aleksandra Haleškega, Duns Skota. — Prav veliko učenost kaže v znanju sv. pisma (Sv. Frančišku se je zdelo umevanje sv. pisma več vredno kakor druge vednosti; zato so se frančiškani v srednjem veku pridno učili sv. pisma). — Mej dela cerkvenih očetov prve verste se Bernerdinovi spisi vendarle ne morejo staviti. — Metoda njegova je patristična, ne skolastična.

²⁾ Opera Omnia, t. IV. De verbo Dei, serm. 2. in sexag.; De desiderabili veritate, serm. Dom. XXI. post Pent.

³⁾ Pred. volg. t. I. pag. 62.

čela bomo le tedaj prav cenili, ako imamo pred očmi pridigarje Bernardinove dobe, njih način pridigovanja. Znano je, da je večina njih na leci kazala le svojo izobraženost, v pojasnjevanje in dokazovanje rabila rajši izreke paganskih pisateljev in pesnikov, kaker pa sv. pisma. Bernardin pa sè svojimi pridigami ni hotel blesteti. Visoko je sicer čislal vedo¹⁾, tudi posvetno, ali na leco zgolj posvetne učenosti ni vlačil. Sv. Antonin, škof florentinski, njegov verstnik, mu daje lepo pričevalo: „Njegova pridiga ni bila v umovanju posvetne učenosti ampak v svetega pisma božji modrosti. Redko je bilo, ali nikoli, slišati iz njegovih ust Ciceronovo, Aristoteljevo, Platonovo ali kakega pesnika besedo“. Njegovo načelo je bilo: bistvo pridigovanja ostani tisto, ki je bilo od začetka kerščanstva — sv. evangelij, kedor gre k pridigi, hoče slišati božjo besedo, ne pa človeško. Zato si je za podlago svojih pridig izvolil sv. evangelij, sv. pismo²⁾, katero je razlagal z določili sv. katoliške cerkve, z veljavo cerkvenih očetov in učnikov.

Drugo načelo: oziraj se pri izbiranju resnic, o katerih boš govoril, na potrebe svojih poslušavcev (krajše bi se to reklo: pridigaj času in kraju primerno). Proti ti zahtevi se je v Bernardinovi dobi splošno grešilo³⁾. Le zamislimo se malo v tiste čase. Za nespamet je takrat mnogim „posiljenim“ paganom postal Kristus; tako so bili pogreznjeni v razne pregrehe, da jim je Kristus bil kaker neznan. Kaker en sam veliki zgubljeni sin je bilo ljudstvo italijansko. Naloga pridigarjev bi bila imela biti tega sinu spraviti zopet z nebeškim Očetom, pripeljati ga nazaj v naročje katoliške cerkve. Zato seveda bi bili morali poznati napake sinove, vzroke napak, njegov značaj. Nad vse imenitno bi bilo imelo biti takrat vprašanje: Komu boš pridigal, kedo in kakšni so tvoji poslušavci? Ali kedo je po tem vprašal! Pridigovalo se je latinski, ali pa, sicer v domačem

¹⁾ V 38. pridigi je v Sijeni l. 1427 svojim rojakom priporočal vso skerb za domače vseučilišče („studio“): „Ne pustite, meščani sijenski, da bi se preselilo iz Sijene, ker vi ne umete, koliko koristi vam prihaja od tam. Imejte pred očmi Bolonjo, nje ime, korist in slavo: tako bo vse to spremljalo tudi vas, ako boste vseučilišče umeli vzdrževati.“ —

Pametnemu humanizmu ni bil nasproten. Ko se je mudil v Veroni, je ko 44 leten mož skozi 3 mesece hodil poslušat humanista Gvarinija, (o katerem je rekel Enej Silvij, da nobeden drugi učenjak ni zapustil boljšega imena za seboj,) in to ko misijonar v prostih urah.

²⁾ Samo v „Religione christiana“ citira iz sv. pisma 1820 tekstov, 936 iz stare, 884 iz nove zaveze.

³⁾ Humanisti svojega časa niso hoteli poznati. Kako globoko so se zamislili v stari čas, pričajo njih spisi. Že od Petrarke imamo pisma, ki jih je pisal Homerju in Ciceronu.

jeziku, po kaki spisani pridigarski zbirki (zelo razširjena je bila „Dormi secure“). Drugače Bernardin. Pridigoval je iz življenja za življenje. Kaker se je prej trudila njegova rojakinja, sv. Katarina Sijenska, za odpravo velikega papeškega razkola, tako si je prizadeval zdaj on, ozdraviti Italijo ran, ki jih je razkol prizadejal. Poznal je ljudstvo italijansko. Prepričan je bil, da ljudstvo še ima vero, če tudi večinoma le mertvo; zato na leci ni šele dokazoval kerščanskih resnic, ampak je pridigal navadno le proti pregreham. In ker je vedel, da samo z besedami ne bo dosti opravil, zato je priporočal tudi zdravila proti ranam časa. Tu je silil na prenareditev mestnih postav, tam zažigal kvarte za igro¹⁾, povsod pa je širil zoper novo paganstvo in strankarstvo češčenje presvetega imena Jezus. — Za zgodovinarja so Bernardinove ohranjene pridige dragocen zaklad, ker so slika njegove dobe (o državljanskem, družinskem, zasebnem življenju, o noši, o šegah, o trgovini je brati v Bernardinovih spisih). Svetnik je namreč vedno seboj jemal svoje spise, nosil mu jih je osel. Nikoli ni govoril nepripravljen, vedno se je z učenjem in premišljevanjem pripravljaj na svoje govore. in ker je v skušnji in znanosti vedno napredoval, ni nikoli prenehal izpopolnjevati svojih spisov; tu je nekaj dostavil, tam nekaj popravil; tako so nastala njegova dela²⁾.

Tretje Bernardinovo pridigarsko načelo je bilo: bodi svet v življenju, uči tudi sè zgledom, zakaj brezvspešno bi bilo pridigarjevo delovanje, ako bi se svojim dejanjem in ravnanjem podiral, kar z besedo uči. O tem načelu pri Bernardinu ne bomo zgubljali besed, saj ga z vesoljno katoliško cerkvijo zdaj častimo ko svetnika. Le, rekel bi, mimogrede omenimo neko tozadevno čertico, in ta je: Bernardin na svojih misijonih zavoljo lepega zgleda nikoli ni pokusil izbranih jedi, pa tudi svojim spremljeavcem sobratom se jih ni dovolil dotekniti.

Mnogoštevilni množici, moškim in ženskim, razne starosti in izobraženosti umljivo, jasno pridigovati, se glasi nadaljnje Bernardi-

¹⁾ Bodi omenjen malo smešen dogodek! Ko se je Bernardin v Milanu mudil (ali prvič ali kateri drugi krat pozneje, se ne dá določiti), pride k njemu neki mož, ki mu je svetoval, naj pridiguje proti oderuštvu. Bernardin pa ni slepo sprejemal nasvetov. In zvedel je, da je ta mož bil sam največji oderuh, ki bi pa rad videl, da bi bilo drugih oderuštvo po mestu prenehalo, da bi potem njegovo njemu tem več dobička prinašalo.

²⁾ Ko je pridigal l. 1427 v Sijeni o spravi, je konec pridige zapovedal vsem, ki se hočejo resnično spraviti, iti takoj v cerkev v znamenje, da hočejo v slogi živeti; možé je poslal v katedralo, žene v cerkev sv. Martina. (Pred volg. t. III. pag. 385.)

ново govorniško načelo. Sè šegavam zgledom se je pošalil v neki pridigi iz pridigarja, ki previsoko in preučeno govori; kaj pomaga, ako stvar pridigar sam ume, ne pa poslušavci! Bil je brat našega reda, tako je povedal Bernardin, ki je bil zmožen govornik, in ki je govoril fino, — tako fino, da je bilo čudovito; bolj fino, kakor je nit preje vaših hčerâ. Ta je imel, sebi nič kaj sličnega, sobrata, ki ga je hodil poslušat, in ki je nekega dne po pridigi sè pomešal mej druge sobrate in potem vprašal: Ali ste bili denes pri pridigi mojega sobrata pridigarja? Povedal je imenitne reči? — „Pa kaj je povedal?“ — Pripovedoval je tako imenitne reči, kaker jih še ni bilo slišati nikoli. — „No, povej!“ — Povedal je visoke, visoke reči, višje od nebes. — „Pa kaj je povedal, povej nam!“ — Povem vam, da ste zgubili najlepšo pridigo, ki bi jo mogli slišati kedaj. — — Ko je tako več časa pripovedoval, je rekel na posled: Ej, govoril je tako visoke reči, da jaz nisem umel prav res ničesar!..... *Declaratio sermonum tuorum*. Treba, da ti, pridigar, govoriš jasno, jasno, jasno, da od tvoje pridige odide poslušavec razsvetljen in podučen, ne pa zmeden.

Tako je Bernardin sklenil ta zgled. — Kako pa je Bernardin sam pridigoval?

Srečnemu naključju se imamo zahvaliti, da nam o Bernardinovi zgovornosti ni treba le ugibati, ampak, da nam je mogoče o nji si napraviti precej zanesljiv pojem; poleg svetnikovih lastnih spisov, le osnutkov za pridige, se je namreč ohranilo tudi pridig, ki jih je zapisal kak poslušavec. — Da se je za imenitnim pridigarjem pisalo, se je primerilo v srednjem veku večkrat. Nekateri so zapisali celo pridigo, koliker mogoče, natančno, drugi le nje vsebino. Pisali so navadno v tistem jeziku, v katerem je govoril pridigar, le tu in tam je kedo kar v duhu sproti prestavljal in pisal v tedanjem knjižnem jeziku — latinsko. Kar pri drugih imenitniških pridigarjih, to se je dogodilo tudi pri našem svetniku: tudi mej njegovimi poslušavci so se nahajali semtertje zapisovavci. Večje zbirke pridig, ki so se ohranile po živi njegovi besedi, so te-le: *Seraphim*¹⁾, *Knige svetoga Ber-*

¹⁾ Poslušavec Daniel Porčilla je po živi besedi Bernardinovi spisal *Serafina*, ne dobesedno, ampak le po vsebini. P. de le Haje ga je (edino le njega izmej zapisov „dalla viva voce“) vverstil mej lastne Bernardinove spise; pisan je bil latinski. L. 1992 je Jugosl. Akademija v Zagrebu izdala „Koluničev zbornik“, hrvatski glagolski rokopis, obsegajoč a) postne pridige b) razpravo o 7 smertnih grehih. Neki Kolunič je „zbornik“, ki je nosil naslov knige svetoga Bernardina l. 1486 prepisal. Italijanizmi pričajo, da je Koluničev prepis prestava iz doslej neznanega originala. Dasi je način teh pridig Bernar-

nardina,³⁾ Florentinske pridige iz l. 1424⁴⁾ in sijenske⁵⁾ iz l. 1427. Le-ti poslednji zbirki ste znameniti, ker ste dobesedno zapisani v tistem jeziku, v katerem je svetnik govoril. Pa nikomer v teku dolgih štirih stoletij ni na misel prišlo, da bi jih obelodanil ter širjemu svetu tako odkril zgovornost Bernardinovo; še le v novejšem času (od l. 1880—1888) je učeni sijenčan Lucijan Banchi dal natisniti „Prediche volgari di San Bernardino“, to je tistih 45 pridig, ki jih je naš svetnik l. 1427 govoril v Sijeni na tergu „del Campo“; ker florentinske pridige v tisku še niso izšle (vsaj celotno), pač nihče, ki bi hotel Bernardina ko pridigarja poznati, ne sme teh „sijenskih pridig“ prezreti.

Že ko beremo pridige se nam zdi, da stoji pridigar sam pred nami, in da njega samega slišimo.

Pridige Bernardinove prešinja semtertje ogenj, ki bi bil na slavo največemu govorniku; kar nam najbolj vgaja, pa je tista priprostost in poljudnost v pripovedovanju in pojasnjevanju. Tako priprosto, pa jasno je govoril, da ga je morala umeti tudi najprostejša ženica.⁶⁾ Jasnost mu je bila nad vse! Gledal je poslušavcem v serce in bral iz

dinov, vender bodo to le posnetki, nikaker pa dobesedni zapiski. — Rajni Matija Valjavc, ki je izdanje oskerbel si je mnogo prizadeval, da bi dobil izvornik teh pridig, pa se mu ni posrečilo.

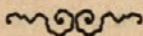
2) Kodeks, zdaj shranjen v „archivo di stato“ v Sijeni, obsega 93 pridig. Spisane so v lepi florentinščini.

3) Bernardin je bil od narave šegav, kaker že je bilo povedano, zato je povedal tu in tam kako smešno, storil je pa tudi zato, da je — govoril je po dve, tri, štiri ure! — ohranil pazljivost, da so potem tudi resnobne reči rajši poslušali. Trivialen ni bil. — Iz nekaterih predomačih izrazov so se humanisti (ki so mu bili nasprotni, ker je nekatere klasične spise prepovedal brati n. pr. Ovidijevo „De arte amandi“) norčevali. Sveto kmetavzarstvo („la santa rusticità“) so imenovali njegovo poljudnost.

4) V neki pridigi je sam rekel: „Treh reči vas hočem opomniti predragi otroci moji in imam vas za otroke, ker ste me že izvolili za očeta, ko ste me hoteli za svojega škofa. Pred. volg., t. III. pag. 499.

5) Benedetto di maestro Bartolomeo, suknostrizec in sijenski meščan, je zapisovavec „sijenskih pridig“. Pisal je mej pridigovanjem na povoščene tablice besedo za besedo, in potem je doma še tisti dan celo pridigo prepisal na papir, in to je delal skozi 45 dni; res občudovanja vredna vstrajnost ter potrpežljivost! Nekatero podrobnosti pričajo, da si je Benedetto prizadeval prav vse natančno zapisati; moral je biti izurjen berzopisec (stenograf), in tudi precej izobražen mož. Je li Benedetto res vsako besedo zapisal? To pač ne. V njegovem zapisu je tu in tam nejasno in nenatančno marsikaj, česar gotovo ni kriv pridigar. Kljub temu so njegovi zapisi natančniši, kaker večina sličnih iz srednjega veka.

obrazov, ga li umejo ali ne. „Jaz dobro poznam“, rekel je v 7. sijenski pridigi, „kedaj me ne poslušate radi, po gotovih znamenjih. Vi majete z glavo, se obračate v stran, si polagate roko na glavo“. Ako se mu je tedaj zdelo, da poslušavci kake reči niso umeli, se je pomudil pri nji delj časa. Večkrat je rabil tudi izraze iz narečja, „ko grem iz kraja v kraj“, rekel je sam (Pred. volg.), „in pridem v kako pokrajino, prizadevam si, da rabim tamošnje domače izraze“. Poljudnih pregovorov, prilik in podob od znanih reči se je rad posluževal. Z ozirom na priproste poslušavce pripovedoval je rad pripovedi pravljice zglede, in dogodke iz lastne skušnje, na ketere je potem navezal nauk. V obče so „sijenske pridige“ take, kaker bi govoril oče k svojim otrokom.^{5/} In take so pač bile vse njegove pridige. Bil je pravi ljudski pridigar, in ko poljudni govornik bo v zgodovini cerkvenega govorništva zavzemal za vselej častno mesto. (Dalje prih.)

Cerkev sv. Antona na Viču.

Spoštovani bravci se spominjajo podobe lepe cerkve, kateri je bila pridejana prošnja za prispevke. Mnogi častivci sv. Antona so se odzvali in vsem izrekam na tem mestu še enkrat: serčna hvala, in Bog plačaj!

Seveda prosim še nadaljnih milodarov, ker zidanje cerkve stane mnogo denarja in ta cerkev se zida zgolj le iz milodarov. Prispevki se lahko pošljejo po nakaznici na frančiškanski samostan v Ljubljano z določilom „za cerkev sv. Antona“.

Mikalo pa bode dobrotnike izvedeti, kaj je s zidanjem te cerkve. Zidanje je prevzel stavbnik in arhitekt g. Viljem Treo, ki je zidal Hôtel Union in mnogo drugih velikih stavb. Dne 10. septembra so delavci pričeli kopati temelj. Stavi se kakih 40 minut od Ljubljane na glavni Teržaški cesti, ravno nasproti Viške ljudske šole. Zemlja je tam močvirna, zato je stavbnik betoniral vse temelje in vanje položil še lesene brune. Temelj za stolp je prišel nazadnje na versto in je globok 4 metre. Ker meri ena stran tega temelja 8 metrov, lahko si mislite, koliko je bilo treba betona. Vender denes je končano tudi to. Na betonski temelj so zidarji jeli zidati; južna železnica nam je prodala 253 velikih obdelanih kamnov, katerih eden je dostikrat meril kubični meter. Zaver gla jih je pri železnem mostu blizu postaje Podpeč,

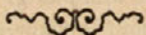
nam pa so prav prišli. Po Ljubljanici so jih zvozili do Ternovskega pristana in odtod z vozom na stavbišče. G. mestni občinski svetnik El. Predovič, ki vozi s svojimi vozmi opeko na svoja stavbišča, je nazaj gredé dal nalagati kamen in ga odpeljati na mesto naše stavbe. Dal je zvoziti 48 voz popolnoma zastonj. Bog mu poverni na priprošnjo sv. Antona!

Kamni, ki so prej bili zelo na poti, so se kmalu zgubljali v zidovju in tvorijo sedaj krepak zokelj. Zidovje je že doveršeno krog in krog do cerkvenih tal, ki so vzdignjena en meter nad državno cesto. Tako je cerkev obvarovana vode, ki včasih nastopi ob silnem deževju in bo nastopala, dokler ne bo poglobljena struga Ljubljanice in osušeno barje, kar se ima zgoditi od l. 1908 naprej. Delalo se je do šestega decembra in skončalo vse, kar je bilo namenjeno za letos. Po zimi bodo vozili opeko, ketere je dosti v bližini, in drugi material; apna je že na mestu vgašenega sedem vagonov. Ako Bog dá, se bo mesca marca pričelo zidati z opeko in tedaj se bo hitro dvigal kvišku božji hram. Sedaj se izdelujejo nadrobni načerti, pripravljajo stebri in vse, kar je treba, da ne bomo zaderžani spomladi. Mimogredé omenim, da je duhovna hiša poleg cerkve že pod streho in bo do meseca avgusta popolnoma končana.

To je kratko poročilo o dosedanjem delu, katero hočemo nadaljevati tekom družega leta. Naše zaupanje na pomoč sv. Antona je neomajano in terdno smo prepričani, da ne bomo osramočeni. Vsak prvi torek v mesecu pa se bere ena sv. maša za žive in mrtve dobrotnike in to se bo nadaljevalo do zaključka stavbe, potem pa se bodo v isti namen darovale vsako leto nalašč za dobrotnike ustanovljene svete maše.

V Ljubljani, dne 14. decembra 1906.

P. Hugolin Sattner,
gvardjan.

Podobe sv. Frančiška šola čednosti za trefjerednika.

Pod tem naslovom je stal v zadnjem zvezku (12. XXIII. tečaja) kratek spis, katerega konec se je po naključju prezerl in izpustil. Ker bi ga bilo pa škoda popolnoma opustiti, naj ga dostavimo tukaj,

če, tudi je s tem tako kratek spisek neredno raztergan. Dragi bravec si ga bo tolikanj bolje zapomnil.

Kako je Jezus poplašal sv. Frančiška že na tem svetu za ljubezen, katero mu je skazoval, nam prelepo priča slika, ki nam kaže, kako je dobil sv. rane na gori Alverni. Lepšega plačila dobri Jezus na tem svetu našemu sv. očetu res ni mogel dati, kaker da mu je vtisnil svoje svete rane. Pa tudi tebi, duhovni otrok sv. Frančiška, deli Jezus neizmerno plačilo, ako ga ljubiš s serafinsko ljubeznijo. Ne samo rane, ampak celega se ti Jezus daruje v sv. obhajilu. Le večkrat pohiti k temu najsvetejšemu zakrameutu, da ogenj ljubezni mej teboj in Jezusom nikedar ne vgasne, temveč da bo vedno veči in močnejši!

Ako se hočeš vneti za sv. premišljevanje o terpečem Zveličarju, ali minljivosti tega sveta, ali o štirih poslednjih rečeh, ali ako hočeš napredovati v pokori in zatajevanju, glej sliko: sv. Frančišek v svoji celici. Pred njim podoba križanega Jezusa, pod križem mertvaška glava; v roki derži sv. oče spokorni bič. Ali te ne pretrese ta pogled? Ali se ti ne zdi, kaker bi slišal sv. Frančiška klicati: pokora, pokora?

Kako vmira pravični, ti lepo kaže slika: vmirajoči sv. Frančišek. Kedo ne bi zdihnil nehote pri tem prizoru: „Blager mu! O ke bi bila tudi moja smert taka!“ Živi kot svetnik in gotovo bo tudi tvoja smert sveta!

Najbolj nas pa povzdigne slika: sv. Frančišek v nebeški slavi! Koliko svetih misli se nam obudi pred to podobo! Frančišek na svetu vbog zaničevan, v nebesih pa tako povišan! Dosegel je verhunec sreče, ki mu nikedar ne bo odvzeta! Naše serce se veseli pri tej sliki. Pozabimo na vse trude, na vse težave, ki jih imamo s zatajevanjem, s pokoro. Vse premalo terpimo, še več hočemo terpeti, pokoriti se, zatajevati se, tudi mi moramo priti tja, kjer je naš duhovni oče sv. Frančišek, saj smo vstvarjeni za nebesa!

Bogoljubni tretjerednik! Ali niso res razne podobe sv. Frančiška goreče pridige, polne najlepših nauk, svetov in opominov, ki nas navdušujejo za bogoljubno, spokorno življenje? Ali niso res šola sv. čednosti? Po njih nam sv. oče govori s sv. Pavlom: „Bodite moji posnemavci, kaker sem jaz Kristusov posnemavec!“ Imej torej v veliki časti in spoštovanju podobe sv. Frančiška. Te naj ti bodo zercalo, v katero lahko vsaki dan pogledaš, da se navdušuješ za sv. tretjeredno življenje. Ako pa nimaš v svojem stanovanju še nobene podobe sv. Frančiška, preskerbi si jo, da bo primerno lepšala tvojo hišo in blažila in navduševala tvoje serce!

III. red v Šmartnem pri Litiji.

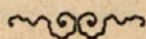
Ker je po šmartinski župniji bilo že prej precej udov III. reda, vsprejetih drugod, in da se ti udje nekako zberó, združijo in poživé, zato je veleč. g. dekan A. Žlogar — sedaj kanonik v Novem mestu — osnoval podružnico III. reda ter ga v 2 govorih priporočal.

Ker je red sv. Frančiška bil poseben zagovornik brezmadežnega Spočetja D. M., zato se je ta podružnica osnovala v spomin 50-letnice razglasenja te verske resnice.

Prečastito knezoškofijstvo je ustanovitev dovolilo z odlokom 25. okt. 1904 štv. 4426 in preč. predstojništvo III. reda v Ljubljani jo je ustanovilo na rožnovensko nedeljo 30. okt. 1904. Prihitel je t. č. vizitator iz Ljubljane preč. o. Salezij Vodošek ter popoldne po lepi pridigi kanonično ustanovil to podružnico. Sedaj je starih udov vpisanih od drugod tu 75 in tu oglašanih ali pa vsprejetih po obljubi 132.

Obljubo so storili udje 14. nov. 1905 in 1. avg. 1906. V obče so udje marljivi in radi prejemajo sv. zakramente. Umerli so doslej iz te skupščine in se sobratom in sosestram v molitev priporočajo sledeči: 1. Neža (Elizabeta) Golob iz Šmartna † 22. aprila 1906. 2. Marija (Elizabeta) Požeš iz Ustja † 6. oktobra 1905. Martin (Franc) Kastelec iz Brezij † 1. avgusta 1905. 4. Matija (Franc) Kepa iz Černegapotoka † 16. februvarija 1905. 5. Franca (Elizabeta) Krhlikar iz Šmartna † 6. avgusta 1906. 6. Jožefa (Marijeta) Raznožnik iz Ustja 15. oktobra 1906. 7. Anton (Ferdinand) Zupančič iz Gradiša † 8. novembra 1906. 8. Katarina (Marija) Bercieri iz Cerovice † 12. maja 1906.

Fr. Kralj, voditelj-kaplan.

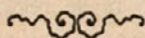
Priporočilo v molitev.

V pobožno molitev se priporočajo: rajni gospod Konrad pl. Fabris Freyenthal, ravnatelj goriške posojilnice in zastavljavnice, veliki posestnik v Štverjanu, skozi mnogo let duhovni oče (syndicus) našega samostana, † 23. decembra 1906 v Gorici; br. Frančišek Solan Benedičič, klerik I. reda sv. Frančiška, † 27. listopada t. l. v Pazinu, v 21. letu svojega natornega, v 2. svojega redovnega življenja (Vbožček je že iz novicijata bolan prišel k nam nadaljevat svoje študije, ali kmalu ga je bilo treba poslati drugam iskat zdravja, dasi

nismo upali, da ga najde na tem svetu); br. Valentin Rapé, lajik 1. reda sv. Frančiška, † v Gorici v 53. letu svojega življenja (V samostan je vstopil ko izučen svečar ter prejel obleko tretjega reda samostanskega 3. novembra 1883; v 1. red je bil sprejet 17. januarja 1890. Od leta 1891 do 1897 je bil ko pomočnik v misijonu v Sv. Deželi. Ko se je vernil v domovino, je bil nekaj časa za vertnarja v kamniškem samostanu; l. 1898 je prišel k nam na Kostanjevico za zakristana, kar je ostal do konca svojega življenja. In po pravici smemo reči, da je bil mož na svojem mestu. Govoril je slovensko, nemško in italijansko, kar je v naši zakristiji vse potrebno. Pri tem pa je bil ves ponižen in pohleven, vesten in skerbën, zanesljiv v vsakem oziru, iz serca pobožen, lahko bi se reklo svet redovnik. Vsaj kar je bil pri nas, je bil vsak dan pri svetem obhajilu, torej vže davno preden se je iz Rima vsakdanje sveto obhajilo tolikanj priporočilo, in vsak krat je prišel za to posebej prosit svojega spovednika dovoljenja in blagoslova. Vstajal je na vse zgodaj pred vsemi drugimi in brez počitka je ostal na nogah do poznega večera. V zakristiji je, dokler so bile maše v cerkvi, ves čas klečal prosto na tleh. Skoz dan je imel hoditi na vse strani, zdaj snažit in pripravljat v cerkvi in zakristiji, zdaj klicat v spovednice, zdaj odpirat tujcem grobišče pod cerkvijo itd. Ne vemo za gotovo, ali ne bi se bilo čuditi, ako bi bil tolik trud vzrok boleznì, ki se ga je lotila v nogah ter mu malo dni potem, ko je moral leči, za nas prezgodaj, vternila življenje. Zanj je bilo tako pač najbolje; šel je po svoje plačilo, v veselje svojega Gospoda); rajni tretjeredniki in tretjerednice skupščine trojiške: Kuri Marija, Potočnik Frančišek od Sv. Trojice; Kramperger Jera, Belec Jera od Sv. Urbana, Kovačič Jakob od Sv. Petra; Čolnik Ana, Peklar Marija od Sv. Lenarta; Horvat Ivan iz Bogojine; Kocmut Katarina od Sv. Boljfanka; Šalamun Marija od Sv. Ruperta; Wezjak Marija od Sv. Barbare; Černko Neža od Sv. Benedikta; Vajda Ana od Sv. Jurija; Šalamun Jurij od Sv. Antona; goriške: Ana (Angela) Soldat iz Tomina, Marijana (Elizabeta) Bašelj iz Cerkna, Katarina (Frančiška) iz Tomina, Terezija (Marija) Dernovšek iz Plavi, Marija (Jožefa) Kovačič od Sv. Lucije, Uršula (Marija) Nemec iz Vertojbe; tomajske: Gorup Ana (Uršula) † 14. sept. 1906. Gorup Ana (Kristina) † 5. nov. 1906.

Nadalje priporočajo v pobožno molitev: neki tretjerednik z Ogerskega svojega sina za spreobrnjenje, ker je jako zablodil s prave poti, in neko svojo sestro rožnovensko, ki je jako bolna za poterpljenje v hudi boleznì in ozdravljenje, ako je volja božja; tri tretjerednice sè Štajerskega za zdravje oči in nog, za dobro kersčansko službo, za

srečno zadnjo uro in milostno sodbo božjo; neka oseba priporoča nekega mladeniča, da bi bil rešen hudih skušnjav; neka žena, da bi njeni otroci bolj izpolnjevali četrto božjo zapoved, njen mož pa prvo cerkveno; neka druga žena, da bi se njen mož vernil k svoji zapuščeni družini; tretjerednice iz B., da bi se ustanovila tam podružnica 3. reda z mesečnimi shodi; M. G. priporoča svoje dve leti staro hromo dete; A. L. se priporoča za razsvetljenje sv. Duha v vseh dušnih in telesnih potrebah in za pomoč v posebnih stiskah, ki jo obdajajo; priporoča tudi svojo sestro za spreobrnjenje; A. T. se priporoča za pomoč v duševnih in telesnih potrebah; F. R. za zdravje; P. I. za srečo pri živini, v kupčiji itd.

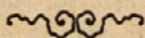
Zahvala za vslišano molitev.

V Gorjah, dne 7. decembra 1906.

Podpisani je obljubil v hudi bolezni božjo pot in sv. mašo na Brezje h časti Materi Božji, sv. Frančišku Serafinskemu, sv. Antonu Padovanskemu in sv. Judu Tadeju. Ozdravljen priobčuje svojo zahvalo.

J. Ažman, župnik.

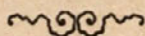
Nadalje se zahvaljujejo: M. Š. za ozdravljenje prav nevarne trebušne bolezni po priporočanju presv. Sercu Jezusovemu in Marijinemu in sv. Antonu Padovanskemu; M. M. iz Šk. L. presv. Sercu Jezusovemu in Marijinemu, sv. Jožefu in sv. Antonu za milost srečno prestande nevarne operacije in povernitev popolnega zdravja; L. B. iz saleške doline, da je bila na priprošnjo sv. Jožefa in sv. Antona Padovanskega dvakrat vslišana; A. Č., da je bila po priprošnji duš v vicah vslišana v važni zadevi; J. Č. prebl. D. Mariji in sv. Antonu Padovanskemu za milosti podeljene njeni hčerki; I. H. da je ozdravela od hude persne bolezni, v kateri je zastonj iskala pomoči pri zdravnikih in v bolnišnici, pa ji je bilo pomagano, ko se je sè zaupanjem obrnila h Božjemu Sercu Jezusovemu, Devici Mariji in sv. Antonu Padovanskemu; A. T. iz Savinske doline, da je srečno prejela priporočivši se Materi Božji, denarje, kjer ni bilo upanja, da bi se to zgodilo brez tožbe; M. G., da je ozdravela od hude bolezni, ko se je sè zaupanjem obrnila k Materi milosti; M. I., da je po dolgi bolezni popolnoma ozdravela.

V tvojo tolažbo.

Sv. Brigita je mnogo terpela pri molitvi. Ne samo raztresenost, temuč tudi hude skušnjave, so jo pri tem nadlegovale. Ali Mati božja jo enkrat jako potolaži, rekoč: „Moja hči, naj te mej molitvijo nadleguje, kajti si bodi skušnjava, zadostuje, da si stanovitna, več ko je mogoče, v želji, v dobri volji, in svetem prizadevanju dobro moliti. Ta tvoja želja, to tvoje prizadevanje vstevalo se ti bo v molitev. Celo, ako ne bi mogla odstraniti hudobnih in pregrešnih misli, ki ti prihajajo pri molitvi, boš vendar prejela krono v nebesih, za trud, kterega imaš pri tem. Tudi skušnjava bo tebi koristila v dušni prid, samo da v njo ne privoliš.“

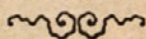
P. H. P.

Nikar, o Marija!

„Ako mi daš, o mila moja Mati, tvoje prečisto Sercè, naj bo morda moje tako terdo, da bi ti jaz odrekel dati svoje? Nikar, o Marija, temuč sprejmi je, akoravno tako nevredno in ubogo.“

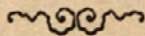
P. H. P.

Krasni zgledi!

Ako pogledam Mater božjo, jo vidim v morju britkosti, sè sercem z meči prebodenim! Ako pogledam aposteljne, jih vidim trudapolne. Marterniki so svoje življeje končali v najbritkejših martrah. V križih, v terpljenju, v ojestrem zatajevanju so živeli spoznavavci. Vsi svetniki sploh so prišli v nebesa po velikem terpljenju. Hočem li jaz to doseči na drugi način?

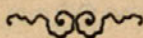
P. H. P.

Spoved.

Spoved od Kristusa postavljena, je zakrament milosti in vsmiljenja. Moramo torej pristopiti k spovedi polni zaupanja. Koliker večje je to naše zaupanje, in koliker mirniše je naše serce, ko gremo k spovedi, toliko lažje nam je obuditi pravo obžalovanje nad svojimi greh, in toliko obilniše milosti zadobimo po tem zakramentu.

P. H. P.

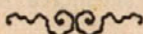
Za kitajski misijon

so darovali: Ana M. v Kernici, pošta Gorje na Gorenjskem 10 K. Neimenovana iz B. nabrala 40 K, E. J. 20 K, za odkup deklice, ki naj bi dobila ime darovavke. Teržaška Marijina družba 15 K. Ker je ta družba že prej mnogo nabrala v ta namen, predno je naš list začel priobčevati imena, ji bodi na tem mestu izrečena še posebna zahvala.

Blagi dobrotniki naj odslej pošiljajo svoje darove na naslov:

P. Efrem Feinig, frančiškan

Kamnik (Kranjsko).

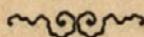
Rimsko-frančiškanski koledar za leto 1907.

Mesec januarij.

1. Tor. Novo leto P. O.	18. Pet. Sv. Petra stol v Rimu.
2. Srd. Osmiina sv. Štefana, m.	19. Sob. Sv. Kanut, m.
3. Čet. Osmiina sv. Janeza, ap.	
4. Pet. Osmiina nedolžnih otrok.	
5. Sob. Vigilija sv. 3 kraljev; sv. Telesfor, p. m.	
6. Ned. Sv. trije Kralji. P. O.	20. Ned. 2. po sv. 3. kr., sv. Fabijan in Sebastijan, m. P. O.
7. Pon. 2. dan mej osmino 3. kralj.	21. Pon. Sv. Aneža, d. m.
8. Tor. 3. " " " "	22. Tor. Sv. Vincencij in Anastazij, m.
9. Srd. 4. " " " "	23. Srd. Zaroka bl. dev. Marije.
10. Čet. 5. " itd : zv. Egidi, sp. 1. r.	24. Čet. Sv. Timotej, šk., m.
11. Pet. 6. " " sv. Higin, p. m.	25. Pet. Spomin žalostne poti naš. G. J. Kristusa; spreobrnj. sv. Pavla. P. O.
12. Sob. 7. " "	26. Sob. Sv. Polikarp, šk. m.
13. Ned. 1. po sv. 3. kraljih in njih osmina.	27. Ned. 1. predp., Sv. Družina, sv. Janez Krizostom, šk. c. u.
14. Pon. Presv. ime Jezus. P. O.	28. Pon. Zv. Matej, šk. sp. 1. r.
15. Tor. Sv. Pavel, pušč.	29. Tor. Spomin molitve n. G. Jezusa Kr., sv. Frančišek Salezij, šk. c. u.
16. Srd. Sv. Berard in tov., m. 1. r. P. O.	30. Srd. Sv. Hijacinta d. 3. r. P. O.
17. Čet. Sv. Anton, opat.	31. Čet. Zv. Ludovika vd. 3. r. P. O.

P. O. pomeni popolnoma odpustek za vse v cerkvah 3 redov sv. Frančiška.

P. O. " " " samo za ude svetovnega 3. reda.

vávcu oporoke rajnega pesnika, profesorju J. Ivančiču, ki stanuje na tergu „Corno, 8.“ Ako kateri izmed naših čislanih naročnikov želi tudi kaj darovati, pa noče naravnost pošiljati, smo pripravljeni posredovati mi.

Ali kaker je lepo, da slovenski narod iz svojega svojemu ljubljencu postavi spominik, tako bi žalostno bilo, ke bi ta narod v nēmar puščal spominike, ki si jih je postavil pesnik sam. Kateri so ti spominiki? Očitno, njegova dela! Mej njimi je poslednje, katero je videl še sam natisnjeno, prevod Jobove knjige sv. pisma. In te knjige, ki jo je daroval rajnik „Šolskemu Domu“ goriškemu, ima „Narodna tiskarna“ v Gorici (ulica Vetturini, 9) še obilo na prodaj. Stane s pojasnilnim vodom našega sedanjega kneza nadškofa dr. Frančiška Sedeja v platno vezana 2 K 70 v, sē zlato obrezo 3 K 20 v., po pošti 20 v. več. Tudi to je torej spominik Gregorčičev, spominik, ki si ga vsakedo lahko postavi v svojo knjižnico s tako majhinimi stroški. Naj ne ostane pozabljen v tiskarni!

Knjižne novosti.

Latinsko-talijansko-slavjanskij **pominaljuik** XV-go i XVI-go stoletij. Sostavljenyj v oblasti Terskih Slavjan. Izdannyj i ob'jasnennyj I. A. Boduenom-de-Kurtene.

Anniversario latino-italiano-slavo del secolo XV e XVI. Composto nella regione degli Slavi del Torre. Pubblicato e spiegato dal J. Baudouin de Courtenay.

Peterburg. — Pietroburgo. Tipografija Imperatorskoj Akademii Nauk. Vas. Ostr., 9 linija. N.o 12. — 1906.

Pod tem dvojnim, ruskim in italijanskim, naslovom je izdal slavno-znani slavist preteklo poletje dva drobna zvezka, katerih eden obsega „tekst“ imenovanega „pominaljnika“ v prvotnem pismu in v fonetičnem prepisu, drugi pa „fototipičeskije snimki“, oba celi rokopis, ki je deloma latinski, deloma italijanski, deloma slovenski. Slovenski del je ves izdal že pokojni Oblak v Jagičevem Archivu XIV. leta 1891 pod naslovom „Das älteste datirte slovenische Sprachdenkmal“. Za nas ima svojo ceno seveda le ta del in Oblakovo izdanje z uvodom in razlago se lahko imenuje, kaker vsi njegovi spisi, jako dobro in natančno. Vender Boduenovo ni odveč, ker obsega prvič ves rokopis, tudi latinske in italijanske zapiske, katerih prevod so večinoma slovenski, tako, da imamo v onih nekako pojasnilo h tem; nadalje ni le vse od čerke do čerke natančno natisnjeno, temuč tudi v izdavčevo fonetično pisavo preloženo, kar pervopis primerno osvetljuje; naposled je semtertja kaj popravljen, kar je Oblak napak bral, n. pr. v 68. zapisku: MDXI (Oblak ima: MDII), v 69.: fuoriti, kar je brati po fonetičnem prepisu: stworiti (pisavec je izpustil: t, Oblak bral in je prepisal napak: fuoim in v opazki pristavil: „Oder fuoimi“).

In da se o vsem vsakedo lahko sam prepriča, je B.-d.-C. izdal zvezek fototipiških snimek, kjer se vidi vsaka najmanjša potezica, kakeršna je v rokopisu samem. Vsemu temu je namerjal dodati natančen popis rokopisa, poln slovarček h slovenskemu delu, glosar k ostalim in podroben spisak lastnih imen, slovniške opazke in še to in ono.

Ali grozna japonska vojska in za njo ropi in poboji in požiganje doma, v takih časih pač ni čuda, če znanstvena delavnost ne more naprej. Ko se razmere zboljšajo, obeta B.-d.-C., da pripravi drugi zvezek s potrebnimi dopolnitvami, ki bodo brez dvojbe mariskaj pojasnile. Vendar je izdanje rabljivo tudi brez njih, zlasti, ker imamo iz krajev, ki se omenjajo v rokopisu, Černjev, Platišča, Vizont, Tajpana itd., natančne dialektične zapiske v istega avtorja knjigi „Materialy dlja južnoslavjanskoj dialektologii i etnografii. II. Obrazcy jazyka na govorah Terskih Slavjan v severovostočnoj Italiji“. Pred 400 leti je bilo seveda tudi v tistih krajih lahko še mariskaj starišega ohranjenega, kar je zdaj zgubljeno ali spremenjeno. Škoda le, da se ponavljajo v rokopisu skoz in skoz skoraj iste besede in fraze in torej ne moremo izvedeti iz njega mnogo niti za slovnico niti za slovar. Le eno reč, ki se mi zdi nekoliko znamenita, naj omenim.

Pervi, ki je v beneškem rokopisu slovenski pisal (l. 1497), ima v sing. gen. sestavljene sklanje končnico *-iga*: (pokojniga), nasproti v zaimenski sklanji *-oga*: (jednoga). V poznejših zapiskih stoji *-oga*, *-omu* tudi v sestavljeni sklanji. V teh primerih bi bili to po Oblakovi misli čakavizmi, ker je sedanjim beneškim narečjem končnica *-oga* neznana. Ali ravno prvi pisavec, cesarski notarij Janez iz Velje, ako pomeni to Kerk, je bil po rodu čakavec; o naslednjih ne vemo ničesar. Vendar mislim jaz, ako je mogoče *-oga* v prekmurščini poleg *-ega* v sosednji štajersčini, zakaj ne bi bilo mogoče tudi na Beneškem v enem kraju *-oga*, v drugem *-ega* ali *-iga*? Po progresivni asimilaciji dobimo iz *-oje*: *-ô-*, po regresivni: *-ê-*. Poslednje je glas etimološkega *ḡ*, torej v beneški slovenščini v dolgem povdarjenem zlogu: *-jê-*: (hudjêga, po Boduenovo fonetično pisano: „xudjêga“, Materialy, str. 23), nepovdarjeno in skrajšano: *-i-*, ali: *-e-*: *-iga*, *-ega* (prav za prav *-iya*, *-eya*). Zdaj se sliši navadno: *e*: *-ega*, *-emu*; le v posameznih zgledih iz Platišča piše B.-d.-C.: *iga*: veliciga, družiga. Vprašanje bi bilo, kaj je stariše, *-iga* ali *-ega*? Pisava notarja Janeza bi kazala, da *-iga*; primera sta seveda le dva: „pochoiniga“ in „pochoniga“, kar je oboje brati: „pokojniga“. Tudi sedanje *-ega* (ali *-eya*) lahko razlagamo iz *-iga*, ker je sprememba kratkega *i* v *e* nekaj navadnega, prim. *wsake*, po nočē, z vilame za: vsaki, po noči, z vilami, nasprotnega: *i* nam. *e*, pa ni tako lahko najti.

V enem poznejših zapiskov stoji sicer v našem rokopisu res-*-ega* (Iridnega), ali to bi vtegnilo biti po progresivni asimilaciji za topljenim soglasnikom (srednjega), torej paralelno z *-oga*, *-omu* (blasenommu, luetomu). Potemtakem v poznejših zapiskih tudi ni pričakovati: luetega, temuč luetoga. V resnici bi jaz na mestu, kjer je ta beseda cela pisana (po B.-d.-C.: 69, po Obl.: VI. 2) dotično čerko po heliogr. snimku bral *o*, (ne *e*, kaker sta brala O. in B.-d.-C.); v vseh drugih mestih, tudi B.-d.-C.: 72, O.: VI. 1, kjer je Oblak v tekst postavil *lfetega* in v opazki dodal: „Vielleicht lfetoga“, stoji v rokopisu, kaker kaže heliografija, le sama kratica *f*.